

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 53, nummer 1
lente 2019

De Korhaan,
verenigingsuitgave van de
'Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken'

Jaargang 53
nummer 1, lente 2019
Verschijnt 4 x per jaar
ISSN: 0929-876

Redactieadres

redactie@vwggooi.nl
R.G.. (Rob) Moolenbeek, eindredacteur (a.i.)
Mr. J.C. Buhrmannlaan 42
1244 PH Ankeveen

Redactie

Renée Beekman
Dick Jonkers
Jelle Hogenbirk
Hans Hover
Paul Keuning
Wobbe Kijlstra
Rob Moolenbeek
Ton van den Oudenalder (a.i.)
Jeannette Tas

Ledenadministratie

ledenadministratie@vwggooi.nl
Egbert Leijdekker
Dr. A. Kuyperlaan 18a
1402 SC Bussum
06 83567957

Advertenties

In overleg met de redactie

Drukkerij

Ten Herkel Loosdrecht

Inleveren kopij

Uiterlijk: voor de 28ste van de maanden
december, maart, juni, september

*Het overnemen van artikelen is uitsluitend
toegestaan na overleg met de redactie.*

*De redactie behoudt zich het recht voor
artikelen te weigeren.*

*De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun
artikelen verantwoordelijk.*

inhoud

5 Algemene Ledenvergadering

9 Jaarverslag 2018 van Ringstation Oud Valkeveen

Ook nu weer een tot in de puntjes verzorgd verslag

19 Vogeltreffers,

de beste foto's van 2018 van de Fotowerkgroep

25 De WULP,

vogel van het jaar 2019

en verder

- 3 een greep uit het programma en 'Van de redactie'
- 4 'Van de voorzitter'
- 6 Boekbespreking 'De Tapuit'
- 7 De binnen en buitendijkse terreinen langs de Eem
- 8 Usutuvirus
- 13 VWG Het Gooi en Omstreken actie om uitsterven te voorkomen
- 14 Kleine Karekiet teruggemeld uit Tsjechië
- 15 Madagaskar eiland van verborgen schatten ook voor vogelaars
- 26 Gedichten, samengesteld door George
- 27 Het effect van een droge zomer op weidevogels in de Eempolders
- 29 Wat was er interessant in de vogelbladen?
- 30 Een andere drukker: Ten Herkel in Loosdrecht
- 31 In memoriam Evert Boeve
- 32 WouW! To be or not to be
- 33 Het broedseizoen van oeverzwaluwen tussen Vecht en Eem in 2018
- 36 Verrassende spreeuwenbeleving
vervolg op artikel in het novembernummer 2018
- 37 Roofvogelworkshop bij 'Wings of Change' in Andijk
- 38 Een Russische kokmeeuwring om mijn nek.
- 40 Pholeoixodes lividis, de oeverzwaluwteek in Naarden
- 41 Programma
- 42 Bidden voor de kost 'ekster en vink',
informatie VWG en de namen bij de foto's op voor- en achteromslag
- 43 Adressenlijst

een greep uit de VWG activiteiten

**Donderdag 28 maart 2019,
Contactavond Vogelgeluiden**

o.l.v. Wouter Rohde

Zondag 31 maart 2019, Vogelzang

Spanderswoud

o.l.v. Wouter Rohde en Koos Koopmans

**Maandag 29 april t/m maandag 6
mei 2019**

Buitenlandse reis.

Vrijdag 17 t/m zondag 19 mei 2019

Voorjaarsweekend Kampina.

Van de redactie REDACTIE

Een nieuw jaar en een nieuwe eindredacteur. Door drukke werkzaamheden ziet Anoeska van de Moosdijk geen kans haar werkzaamheden voor De Korhaan te combineren met haar promotieonderzoek aan de Universiteit van Amsterdam. Als interim zal ik haar redactiewerk voorlopig waarnemen. Maar gelukkig heb ik een heel team achter mij staan. Eerst nog even wat rechtzetten uit de vorige Korhaan [52(4)]. Daar is het artikel 'Een duik in de Tijdschriften' niet helemaal tot zijn recht gekomen. "Sorry Paul Keuning!" En Hans Hover, de eenden op je mooie plaat op pagina 27 waren natuurlijk nonnetjes. In dit nummer weer veel leuke en interessante artikelen. Natuurlijk aandacht voor de Vogel van het Jaar, de wulp. Verder blijkt uit het verslag van Dick Jonkers dat de oeverwaluwen het zwaar hebben gehad tijdens hun terugreis uit Afrika. Dit gevolgd door een hete zomer heeft als resultaat, dat het aantal broedparen bijna gehalveerd is. De hete zomer had ook nadelige gevolgen voor de weidevogels, wat blijkt uit de verslagen van Jan Mooij en Marc van Houten. Een 'nadenker' is het verslag over een roofvogelopvang in Andijk. Is een roofvogelshow te combineren met asielwerk? Verder een uitgebreid jaarverslag van het Vogelringstation en een artikel over Madagaskar met vakantietips. Het betreft een boeiend verslag over de vogelfauna. Ook weer de vaste rubrieken zoals de 'vogelgedichten' samengesteld door George Bretz en wat korte mededelingen en wetenswaardigheden. Verder overal in het blad mooie vogelfoto's met als hoogtepunt de Vogeltreffers van onze Fotowerkgroep. En alles over onze nieuwe drukker leest u in het verslag van Ton van den Oudenalder. Voor de komende Korhanen is het streven om ongeveer 40 pagina's te vullen met uw artikelen. Kopij kunt u sturen aan redactie@vwggooi.nl. Voor het zomernummer de kopij graag voor 28 maart, de overige data vindt u voorin deze Korhaan. In principe bepaalt de datum van binnenkomst plaatsing in een volgend nummer. Het jaar 2019 gaat hopelijk weer een mooi vogeljaar worden.

R.G. (Rob) Moolenbeek

Grutto

Wim de Jong

VOORZITTER

Van de voorzitter

Nou, dat was nog eens een mooie start van het nieuwe Vogelwerkgroepjaar. Een propvolle infoschuur voor de zeer gezellige en gemoedelijke nieuwjaarsbijeenkomst op 10 januari. Ons 'cateringteam' stond aan de basis van deze succesvolle avond met het serveren van heerlijke drankjes en hapjes en de door Banketbakkerij Hendricksen uit Baarn gesponsorde gebakjes met ons VWG-logo erop. We keken terug op een jaar vol activiteiten en een verdergaande groei van het aantal leden naar 850. En vooruit naar een jaar vol activiteiten, plannen en ideeën, waar veel leden van onze Vogelwerkgroep weer vol enthousiasme samen mee aan de slag gaan.

Ook werd tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst het startsein gegeven van een inzamelingsactie in 2019 voor het 'Preventing Extinction Program' van Birdlife International. Hier zal in het komende jaar meer over te lezen zijn in De Korhaan, de nieuwsbrief en op onze website.

Ook werd tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst onder applaus ons nieuwe administratieve team gepresenteerd: Pieternel Vlasblom (ledenadministratie), Gabe Langhout (financiële administratie) en Niek Wieringa (kandidaat penningmeester). Tijdens de algemene ledenvergadering op 21 maart gaan we als vereniging nog eens formeel terugkijken op 2018 op basis van het inhoudelijk en financieel jaarverslag. We kijken dan ook vooruit met het jaarplan en de begroting voor 2019. Elders in De Korhaan vind je de uitnodiging en de agenda. De stukken zullen op de website gepubliceerd worden. Dat scheelt een heleboel papier, druk- en verzendkosten. Maar dat betekent niet dat je daarom minder welkom bent. Integendeel, na afloop van de ledenvergadering volgt een niet te versmaden lezing van en over ons eigen werk aan gierzwaluwen. Achter de schermen wordt er hard gewerkt om plannen tegen te gaan die onze Gooise natuur bedreigen. Denk aan

de plannen voor (1) de uitbreiding van het haventje op eiland de Dode Hond in het Eemmeer, (2) Blaricum aan Zee, (3) de Buitenhaven bij Muiden, (4) het verbreden en verleggen van de N201 en (5) de vaarroute door de Loenderveense plas. Hierin zoeken we als Vogelwerkgroep zoveel mogelijk de samenwerking met anderen zoals de vereniging 'Vrienden van het Gooi'. Kijk ook eens op onze website waar we informatie over deze ontwikkelingen geven.

Tot slot. Er is veel leuks en nuttigs te doen in onze Vogelwerkgroep. Heb je hier vragen over, wil je er misschien een steentje aan bijdragen, of heb je eigen nieuwe ideeën? Laat maar weten. Neem contact op met een van de bestuursleden of coördinatoren. De namen en contactgegevens staan achterin De Korhaan.

Piet Spoorenberg

Ons 'cateringteam' stond aan de basis van deze succesvolle avond met het serveren van heerlijke drankjes en hapjes en de door Banketbakkerij Hendricksen uit Baarn gesponsorde gebakjes met ons VWG-logo erop.

Op weg naar

Algemene Ledenvergadering 2019 van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

21 maart 2019

Hierbij nodigt het bestuur de leden uit voor de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken op donderdag 21 maart 2019 in de Infoschuur 't Gooi (Naarderweg 103a, Hilversum).

Aanvang 20.00 uur, zaal open om 19.30 uur.

Na de pauze zal de zwaluwenwerkgroep een presentatie geven over gierzwaluwen.

De agenda voor de ledenvergadering luidt als volgt:

1. Opening en mededelingen bestuur
2. Vaststellen verslag Algemene Ledenvergadering van 15 maart 2018
3. Algemeen Jaarverslag 2018
4. Financieel Jaarverslag 2018
5. Verslag Kascommissie
 - Dit wordt uitgebracht tijdens de vergadering
6. Decharge bestuur
7. Benoeming nieuw lid kascommissie
8. Jaarplan 2019
9. Begroting 2019
10. Bestuurssamenstelling en bestuursverkiezing
 - Ledenactiviteiten: Wouter Rohde is aftredend en herkiesbaar
 - Communicatie: Ton van den Oudenalder is aftredend en herkiesbaar
 - Penningmeester: Egbert Leijdekker is aftredend
 - Het bestuur stelt Niek Wieringa voor als kandidaat
 - Onderzoek en bescherming: vacant

(Tegen)kandidaten kunnen zich tot aanvang van de vergadering melden bij een van de bestuursleden

11. Dineke Sluijters Vogelfonds
 - Projecten: De ALV wordt, overeenkomstig het advies van de commissie, gevraagd om in te stemmen met de eventueel ingebrachte projecten
12. Rondvraag en sluiting

P.S. Alle stukken staan uiterlijk 1 maart 2019 op de website: => vereniging => verenigingsverslagen.

De Tapuit

Dick Jonkers

Met het 'Jaar van de Tapuit' een initiatief van Vogelbescherming en Sovon in 2005 kwam deze soort in de picture.

In de serie vogelmonografieën van Atlas Contact is er nu een verschenen over deze bedreigde soort die wordt vermeld op de Rode Lijst. De auteur houdt zich als onderzoeker al tien jaar bezig met de ecologie van enkele insectenetende vogelsoorten in duingraslanden en heiden. De tapuit is er daar een van. Bij de introductie wordt in grote lijnen een en ander geschetst over de ecologie van de soort, waarna wordt ingegaan op de tapuitensoorten. En passant wordt een neologisme geïntroduceerd:

oenanthofielen. Hiermee duidt de schrijver vogelaars aan die zich aangetrokken voelen tot de tapuitachtigen. De liefhebbers van soortenindelingen en naamgeving kunnen zich daar in enkele hoofdstukken aan tegoed doen. Ook volksnamen krijgen aandacht.

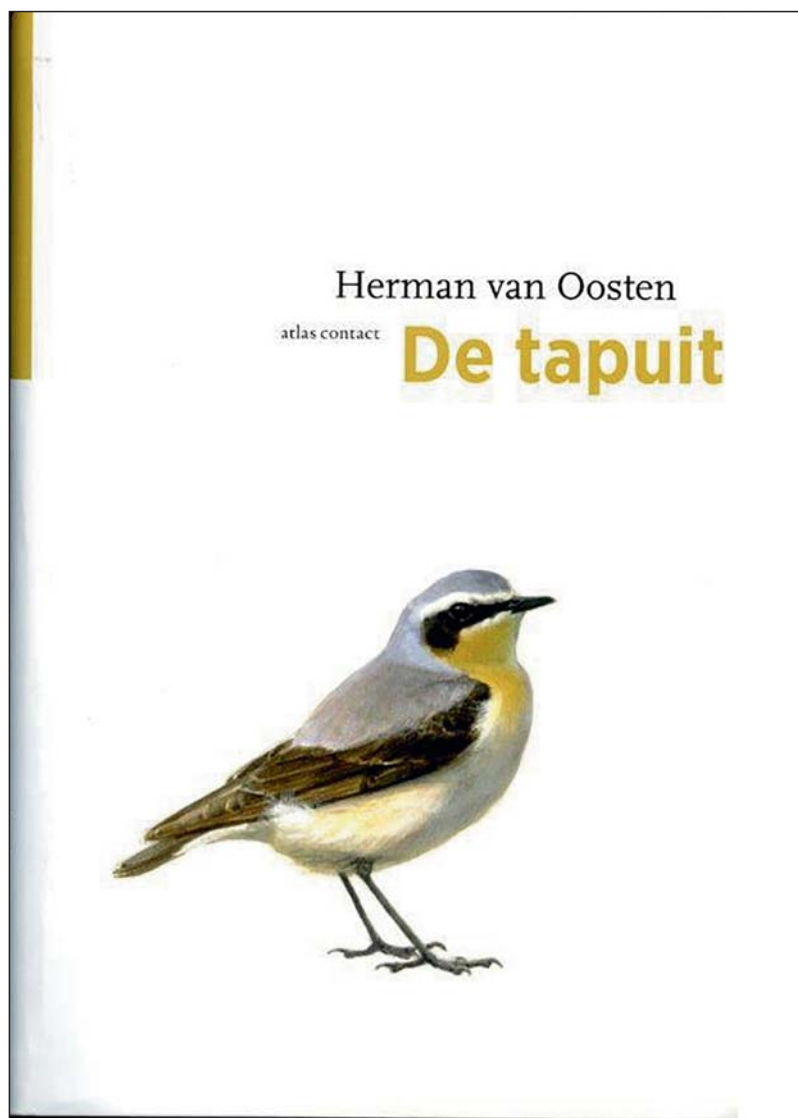
Vogels zijn altijd een welkome jachtbuit geweest en tapuiten behoorden daar ook toe. Wat te denken van een banket met tapuitentaart? In de jaren zestig van de vorige eeuw werd hij nog aangeduid als een vrij algemene broedvogel van duinen, heiden en stuifduinen. Plaatselijk broedde hij soms ook wel op zandig cultuurland.

Tegenwoordig houdt de tapuit zich nog met slechts enkele honderden broedparen op in refugia.

De achteruitgang van de soort tot 1970 en de ontwikkeling daarna en de factoren die daarbij een rol speelden worden beschreven. Vergrassing, verruiging en de achteruitgang van konijnenpopulaties blijken van invloed te zijn. Hun trekgedrag en overwintering in de Sahel wordt genoemd en is vergaard door gebruik te maken van geolocators. Voor het aanbrengen daarvan en ook voor ringonderzoek moeten de dieren gevangen worden. Enkele vangmethodes worden aangestipt.

In het hoofdstuk over de tapuitenzang staat het repertoire centraal. Ook het gedrag en vocale uitingen worden beschreven. Voor geluidenjagers zijn enkele sonogrammen afgebeeld. Dat is voer voor specialisten, maar gelukkig wordt verduidelijkt wat een en ander inhoudt.

Onderwerpen zoals overleving, plaatstrouw, predatiedruk en prooidierkeuze zijn opgenomen. In totaal bevat het boek ruim twintig hoofdstukjes van wisselende grootte die een beeld schetsen van eigen onderzoek en wat er gepubliceerd is over de soort. Aan het eind van de publicatie zijn per hoofdstuk noten opgenomen voor degenen die zich verder willen gaan verdiepen in de tapuit. Ik heb mijn kennis over deze soort aanzienlijk kunnen bijspijkeren. Het geheel is een geslaagde uitgave geworden.

Van Oosten, H, 2018. De tapuit. Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen. ISBN 978 90 450 365 19 272 pagina's Prijs: € 21,99.

Marc van Houten produceert zijn twintigste rapport over

de binnen- en buitendijkse terreinen langs de Eem

Paul Keuning

Ligging

Niet bij elk lid van de Vogelwerkgroep zal meteen een lichtje gaan branden wanneer iemand zegt dat hij zo genoten heeft van een fietstochtje langs de Buitenvaart Noord. Wanneer je door de Eempolders naar het pontje over de Eem rijdt, en je gaat niet naar Eemdijk, maar je slaat rechtsaf het fietspad op over het dijkje langs de Eem, ligt de Buitenvaart Noord rechts van je. Deze polder loopt tot aan het witgepleisterde gemaal, een kilometer verderop. Een fotogeniek plekje met een plas, omgeven door wat riet.

Aan de overkant van de Eem ligt buitendijks de Zwarte Noord. Steek je met je fiets aan de hand langs het gemaal over naar de volgende polder, dan zie je de Buitenvaart Zuid tussen de dijk en de rivier de Eem.

De Bruggematen is een idyllisch, vogelrijk plekje, ook weer met een plas, tegenover Eembrugge. Omdat de Eem de grens is van ons werkgebied ligt het daar net buiten. Nog zo'n Utrechts terrein is De Wolkenberg, het buitendijkse gebied ten zuiden van de A-1, tegenover de nieuwbouw van Baarn. Deze vijf terreinen langs de Eem worden beheerd door Natuurmonumenten. Het onderzoek vindt plaats in opdracht van de beheerder. De gezamenlijke oppervlakte is bijna 80 ha en van noord naar zuid is het ruim vier kilometer.

Beheersaanbevelingen

Porseleinhoen

Rudy Schippers

Je moet er wat voor over hebben

Alle terreinen werden in de periode tussen 7 april en 4 juni vijfmaal bezocht. Daar moet je als de dagen lengen wel vroeg je bed voor uit. Op 3 juni stond Marc om 5 voor half 6 met zijn kijker al bij de Zwarte Noord. Voor het inventariseren was hij per gebied gemiddeld een uur bezig, vijf uur per ronde, wat verdeeld werd over twee dagen. Zodoende elke 14 dagen twee keer vroeg op. In het rapport staat keurig een urenverantwoording, die in 2018 uitkwam op 27 uur en 20 minuten. Vogels inventariseren is geen mooi weer sport. Bereikten we in mei een recordwarmte, april was veel natter dan normaal en dan moet je er ook staan met je kijker.

Levert het ook wat op?

Deze nu voor de twintigste keer uitgevoerde inventarisatie, waar een onderzoeksbureau duizenden euro's

voor in rekening zou brengen, deed de auteur op vrijwillige basis. De beheerder -Jan Roodhart- zal zeker blij zijn met deze langjarige rapportage en het is te hopen dat er ook gevolg gegeven zal worden aan de aanbevelingen met betrekking tot het beheer.

Naast het nut om exact te weten wat er op de oevers van de Eem gebeurt aan natuurlijke ontwikkeling, is het ook prachtig om de broedactiviteiten van de vastgestelde 22 soorten van nabij mee te maken. Zeker wanneer er een broedgeval van het porseleinhoen in de Buitenvaart Zuid vastgesteld wordt. Marc noemt het in zijn rapport 'een snoepje'. Mooi ook dat erin bijna alle terreinen kwetsbare (1 soorten aanwezig waren, zoals de slobbeend, die in drie telgebieden voorkwam. En de 'gevoelige' grutto en de tureluur waren eveneens bijna overal aanwezig, zij het in kleinere aantallen dan in het verleden.

activiteit	Buitenvaart N	Buitenvaart Z	Zwarte Noord	Bruggematen	Wolkenberg
verruiging tegengaan	x	x	x	x	
bomen kappen, struiken verwijderen	x	x	x	x	
variatie in de hoogte van de vegetatie aanbrenge					x
bouwmateriaal, zandhoop verwijderen			x		

Verheugend is, dat de kluut met acht broedparen op de lijst staat maar helaas met de helft minder nesten dan vorig jaar. Die achteruitgang heeft waarschijnlijk te maken met de predatie door marterachtigen, die zeer intensief was in 2018. Terugkijkend was dit een jaar met genoeg broedterritoria, maar dat leverde nauwelijks vliegvlugge jonge weidevogels op. Wat dat betreft was het een 'rampzalig broedseizoen' meldt Marc op pagina 33 van zijn rapport.

Aanbevelingen

Naast de hieronder in het rapport gedane aanbevelingen voor beheer, merkt Marc op dat deze relatief kleine weidevogelreservaten veel last hebben van recreatiedruk en van loslopende honden. Deze druk is meer dan in de grotere Eempolders. Ook natuur- en vogelfotografen hebben steeds vaker lak aan het verbod om zich niet buiten de

paden en wegen te begeven.
Voor de beheersaanbevelingen zie de tabel.

Monnikenwerk

Met twintig opeenvolgende jaren inventariseren van deze vijf terreinen is dit de langstlopende broedvogel-inventarisatie in het Eemland (2). Juist omdat ze steeds door Marc op dezelfde gestandaardiseerde manier zijn gemonitord en gerapporteerd, kunnen de twee decennia goed vergeleken worden. Was er met het observeren al ruim 25 uur gemoeid, het produceren van een lijvig rapport van 75 tweezijdig bedrukte pagina's, inclusief bijlagen, zal het aantal geïnvesteerde uren, naar ik aanneem, nog verdrievubeld hebben. Complimenten voor Marc met zijn bovengemiddelde inzet! De moeite waard om dit rapport in te zien. Het is aanwezig in ons archief in de Infoschuur en wil je het lenen, neem dan contact op met Paul Keuning:

pw.keuning@xs4all.nl. En natuurlijk kan je het ook digitaal raadplegen via de website.

Van Houten, M., 2018.
Resultaten van broedvogel-inventarisaties in binnen- en buitendijkse terreinen van Natuurmonumenten bij rivier de Eem in 2018.
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Uitgave 269, Hilversum.

(1) *De kwalificaties gevoelig en kwetsbaar zijn ontleend aan de nieuwe Rode Lijst.*

(2) *De 14-daagse Eempolder-tellingen vinden al bijna 60 jaar onafgebroken plaats, maar dat is geen broedvogelinventarisatie.*

Usutuvirus

Rudy Schippers

Nadat het eerste geval van het usutuvirus in het Gooi op 8 mei 2016 werd vastgesteld bij een grasmus, die bij Oud Valkeveen bemonsterd was, zijn er heel veel slachtoffers gevallen. Vooral merels hadden van dit door muggen verspreide virus te lijden. Net als elders in het Gooi werden bij het ringstation gedurende de zomermaanden nog maar weinig merels aangetroffen. Dit virus gedijt vooral onder warme en

Merel (man)

Ruud den Hartog

droge omstandigheden en daar hadden we in 2018 geen gebrek aan. In het najaar waren merels zeldzaam in het Gooi. Inmiddels lijkt de merelpopulatie te zijn aangevuld met wintergasten uit het noorden en oosten van Europa. Onderzoek door het Erasmus Medisch Centrum Rotterdam heeft aangetoond dat diverse merels die in 2018 door het ringstation bij Oud Valkeveen bemonsterd waren, besmet bleken met het usutuvirus.

Ook Rob Moolenbeek bemonsterde in Ankeveen (gemeente Wijdmeren) een merel die besmet was met het virus. Volgens het Erasmus Medisch Centrum komt het usutuvirus voornamelijk voor bij merels en zanglijsters maar is het inmiddels ook al aangetroffen bij de knobbelzwaan, wilde eend, smient, huismus en zwartkop.

Jaarverslag 2018 van Ringstation Oud Valkeveen

Rudy Schippers

Broedvogels

Aan het langdurige warme en droge weer danken vooral de rietvogels een goed broedseizoen, waarbij een aantal kleine karekieten zelfs een tweede legsel kon grootbrengen. Dat is voor dit gebied uitzonderlijk. Dit jaar zagen we weer eens veel muggen, waar onder andere de zwaluwen zich tegoed aan konden doen, maar wat ook gezorgd heeft voor succesvolle legsels van de lokale vogels. Ook zagen we minder groeistrepen dan gebruikelijk. Groeistrepen bij jonge vogels worden vooral veroorzaakt door een gebrek aan eiwitrijk voedsel, de belangrijkste bouwsteen van chitine voor de aanmaak van veren. Parasieten zoals teken liken minder algemeen te zijn dan in voorgaande jaren.

Aan de hand van de broedvlek van de tijdens de CES-periode gevangen vrouwtjes, kunnen we een goede schatting maken van het aantal broedparen. Voor het jaar 2018 was dit als volgt:

Kleine karekiet: minimaal 44 paartjes waarvan tenminste vier met een tweede broedsel.

Zwartkop: 6-12 paartjes waarvan een met een tweede broedsel.

Tjiftjaf: minimaal 6, mogelijk 10 paar.

Tuinfluitier: 7 paar.

Bosrietzanger: 4 paar.

Rietgors: 4 paar, waarvan een met een tweede broedsel.

Heggenmus: 4 paar.

Grasmus: 4 paar.

Merel: 3 paar, waarvan twee met een tweede broedsel.

Fitis: 3 paar.

Roodborst: 1-3 paar.

532	Kleine karekiet	31	Grasmus	3	Sprinkhaanzanger
162	Zwartkop	25	Winterkoning	3	Cetti's zanger
115	Pimpelmees	19	Roodborst	3	Heggenmus
78	Koolmees	16	Staartmees	2	Nachtegaal
76	Tjiftjaf	9	Zanglijster	2	Matkop
71	Rietzanger	9	Snor	1	Roodborsttapuit
46	Bosrietzanger	8	Grote bonte specht	1	Braamsluiper
38	Fitis	7	Merel	1	Boomklever
37	Rietgors	4	Boomkruiper	1	Koekoek
36	Tuinfluitier	3	Blauwborst	1	Vink

**Aan deze lijst zou ook een jonge grote karekiet kunnen worden toegevoegd, die op 7 augustus in de netten belandde.*

Winterkoning: tenminste 1 paar.

Rietzanger: 1 paar.

Baardman: 1 paar.

Zanglijster: 1 paar.

Staartmees: 1 paar.

Grote karekiet: 1 paar.

De werkelijke aantallen zullen hoger zijn, omdat niet alle broedende vrouwtjes in de netten belandden. Voor de beoordeling werden alleen vrouwtjes meegenomen, waarvan we aan de hand van de broedvlek weten, dat ze ofwel op de eieren zitten, of jongen hebben die nog op het nest verblijven. Een beoordeling aan de hand van zingende mannetjes middels het broedvogel monitoring project, geeft een ander, veelal aanvullend beeld, maar deze BMP-tellingen zijn voor dit verslag niet meegenomen.

Geringde jonge vogels

Tijdens de CES, dit jaar van 15 april t/m 5 augustus, zijn de volgende aantallen jonge vogels van een ring voorzien. Hierbij moet aangetekend worden, dat dit niet alleen de 'eigen' jonge vogels betreft, maar ook de rondtrekkende vogels van de achterliggende tuinen en de aangrenzende Gooimeerkust.

Jonge koekoek

Hans de Vos Burchart

Jaaroverzicht vangsten

Zoals blijkt uit onderstaande tabel zijn er dit jaar minder soorten gevangen dan gebruikelijk, wat waarschijnlijk ligt aan het beperkte aantal dagen dat er geringd werd tijdens de trek in augustus en september. Toch hebben we een nieuwe baansoort in de vorm van een jonge **koekoek** waarvan de bedelroep gehoord

werd vanuit de keet waar geringd wordt. Op enkele meters van de keet werd hij aangetroffen in het nest van een kleine karekiet waardoor wij hem van een ring konden voorzien.

Afgezien van de **waterrietzanger** zijn er dit jaar maar weinig spectaculaire soorten gevangen. De waterrietzanger van 12 augustus was overigens vooral interessant omdat het een vrouwtje betrof, waarvan we aan de hand van de broedvlek konden opmaken, dat ze dit jaar een nest met jonge vogels heeft gehad. De meeste vangsten van waterrietzangers betreffen jonge vogels. Net zoals bij de verwante kleine karekiet en rietzangers worden tijdens de trek maar weinig adulte vogels gevangen.

In voorgaande jaren werden **ijsvogels** met enige regelmaat gevangen en ook konden we vaststellen dat zij op het terrein van het ringstation gebroed hebben. Dit jaar hebben we echter maar een enkele ijsvogel van een ring kunnen voorzien, de soort is dit jaar nauwelijks bij Oud Valkeveen waargenomen.

Met de stevige noordenwind van 28 oktober vingen we op die dag 26 winterkoningen, een nieuw dagrecord.

De 15 **cetti's zangers** die we dit jaar van een ring konden voorzien vormden een nieuw jaarrecord. Hoewel we tijdens de CES een drietal jonge vogels konden ringen hebben we ze in de broedtijd niet horen zingen en hebben we toen ook geen volwassen vogels in de netten gehad. Waarschijnlijk zijn deze cetti's zangers afkomstig van andere locaties aan de Gooimeerkust of van Flevoland, waar dit een algemene soort aan het worden is.

Vangsten van de afgelopen vijf jaar:

In vergelijking met de voorafgaande periode, toen we nog bij Oud Naarden ringden, liggen de aantallen ongeveer 20% lager. De belangrijkste reden daarvoor is het grotere gebied bij Oud Naarden, waar naast de riet- en struweelzones ook een variatie aan bospercelen was. Jaarlijks konden we toen tussen de 53 en 63 soorten van een ring voorzien. In totaal hebben we tussen 2009 en 2018 bij Oud Valkeveen en Oud Naarden 95 soorten vogels gevangen.

Waterrietzanger

Rudy Schippers

Mannetje ijsvogel

Rudy Schippers

Winterkoning

Marga van Leeuwen

Cetti's zanger

Rudy Schippers

Vangsten van meer dan 40 vogels per uur

Het ringstation bestaat uit een rietzone van ongeveer 350 meter langs het Gooimeer met achterliggend struweel van gemiddeld zo'n 100 m breed. Voor zo'n relatief klein gebied staan de meeste bezoekers verbaasd over de aantallen vogels, die vooral tijdens het naseizoen in de netten belanden. In de periode tussen begin juli en eind oktober zijn dat gemiddeld iets meer dan 40 vogels per uur. Op 5 augustus werden zelfs 363 vogels binnen 6 uur gevangen waarbij de 96 zwaluwen van de avond daarvoor niet zijn meegeteld. Hierbij moet wel aangetekend worden dat deze vangsten mede afhankelijk zijn van zowel de netopstellingen als de beschikbare mensen. Deze vangsten liggen hoger dan bij de meeste andere Nederlandse ringstations en dit demonstreert nogmaals het belang van dit gebied.

Usutu virus

Nadat het eerste geval van het usutu virus in het Gooi op 8 mei 2016 vastgesteld werd bij een grasmus, die bij Oud Valkeveen bemonsterd was, zijn er vele slachtoffers gevallen. Vooral merels hadden van dit door muggen verspreide virus te lijden. Net als elders in het Gooi zagen we vooral in de zomermaanden nog maar weinig merels. Dit virus gedijt vooral onder warme en droge omstandigheden en daar hadden we in 2018 geen gebrek aan. Inmiddels lijkt de merelpopulatie te zijn aangevuld met wintergasten uit het noorden en oosten van Europa. Uit de lijst

met vangsten, zoals hierboven vermeld, lijken de aantallen merels normaal te zijn, hoewel in 2018 een groot deel daarvan in oktober en november genoteerd is. Van diverse merels die dit jaar bij Oud Valkeveen bemonsterd waren, kregen we van het Erasmus Medisch Centrum te horen, dat het usutu virus was aangetroffen.

Terugmeldingen

Zoals boven is vermeld zijn er in dit jaar 6082 vogels in de netten beland, waarvan 5261 voor het eerst geringd konden worden. De meeste van de 821 terugvangsten zijn vogels, die eerder in het jaar gevangen zijn. Dit betreft vooral jonge vogels en in mindere mate vogels die in het voorjaar teruggekeerd zijn uit hun overwinteringsgebied. Vooral uit België en iets minder uit Frankrijk werden tientallen terugmeldingen ontvangen van vooral de kleine karekiet en rietzangers, die eerder bij Oud Valkeveen geringd werden. Een uitzonderlijk geval betreft een in 2017 als jonge vogel geringde rietzanger, die in 2018 uit Engeland werd terug gemeld. Ook uit Tsjechië kwam bericht van een teruggevangen kleine karekiet, die het jaar daarvoor bij ons was geringd zoals elders in deze Korhaan wordt beschreven.

Soms worden ook oudere vogels teruggemeld zoals een kleine karekiet die in 2009 door Dick Jonkers bij Oud Naarden geringd was en in 2018 in België werd teruggevangen. Afgezien van vogels

die op ringstations worden gevangen, krijgen we ook meldingen van vogels die dood zijn aangetroffen, zoals een bij Oud Valkeveen geringde tuinfluiter die in Bussum tegen een raam gevlogen was. Dit jaar kregen we, behalve in Nederland of België geringde vogels, ook vogels in de netten met ringen uit Engeland, Zweden en Noorwegen en voor het eerst ook uit Denemarken en Tsjechië.

Onderzoek naar de trekroutes van de kleine karekiet en bosrietzanger met gebruik van geolocators

Een hoogtepunt dit jaar was het aanbrengen van kleine sensors. Aan de hand van een analyse van de gemeten daglichtwaardes is het mogelijk om bij

Geolocator

Rudy Schippers

benadering te weten waar een vogel zich bevindt. Een serie van zulke berekeningen geeft daarmee de trekroutes en pleisterplaatsen van zo'n vogel aan. Dit is echter pas mogelijk wanneer de betreffende vogel het volgende seizoen weer teruggevangen is en de gegevens uitgelezen kunnen worden. We wachten daarom met spanning af wat komend voorjaar aan verrassingen te bieden heeft. Een uitgebreid rapport hierover is te vinden in de Korhaan van november 2018.

Tot slot

Voor vragen over het bovenstaande of een verzoek om een keer op bezoek te kunnen komen bij het ringstation kunt u een mailtje sturen aan vrs.hetgooi@gmail.com

Met dank aan het Staatsbosbeheer die ons middels een onderzoeksvergunning in staat heeft gesteld dit werk te verrichten.

Soort	2014	2015	2016	2017	2018	Totaal	Soort	2014	2015	2016	2017	2018	Totaal
1 Knobbelzwaan	0	1	0	0	2	3	43 Tuinfluiter	81	122	100	157	131	591
2 Roerdomp	0	0	1	0	0	1	44 Sperwergrasmus	0	0	1	0	0	1
3 Sperwer	0	0	2	0	0	2	45 Braamsluiper	5	3	2	5	4	19
4 Waterral	2	0	0	3	0	5	46 Grasmus	34	36	62	77	72	281
5 Porseleinhoen	0	0	0	1	0	1	47 Vuurgoudhaan	19	29	59	14	31	152
6 Waterhoen	0	0	0	1	0	1	48 Goudhaan	16	85	76	1	52	230
7 Bokje	0	0	0	1	0	1	49 Winterkoning	146	176	159	70	129	680
8 Watersnip	0	1	0	0	0	1	50 Boomklever	1	1	1	5	3	11
9 Oeverloper	0	0	0	11	3	14	51 Boomkruiper	19	46	9	24	11	109
10 Koekoek	0	0	0	0	1	1	52 Spreeuw	178	62	49	110	36	435
11 IJsvogel	4	10	8	12	1	35	53 Beflijster	0	4	0	0	0	4
12 Draaihals	0	1	2	1	0	4	54 Merel	89	86	51	70	69	365
13 Kleine bonte specht	0	3	2	1	0	6	55 Kramsvogel	0	1	0	0	0	1
14 Grote bonte specht	10	23	13	24	16	86	56 Koperwiek	0	4	0	2	1	7
15 Gaai	1	2	1	0	2	6	57 Zanglijster	53	41	62	42	44	242
16 Zwarte mees	1	20	0	1	0	22	58 Grauwe vliegenvanger	1	1	0	0	0	2
17 Kuifmees	0	1	1	1	0	3	59 Roodborst	270	251	373	191	212	1297
18 Glanskop	1	9	2	1	2	15	60 Blauwborst	13	14	17	40	13	97
19 Matkop	14	1	1	0	2	18	61 Nachtegaal	8	6	12	9	7	42
20 Pimpelmees	491	594	163	405	347	2000	62 Bonte vliegenvanger	1	1	1	1	0	4
21 Koolmees	132	247	80	105	255	819	63 Gekraagde roodstaart	0	5	10	16	5	36
22 Buidelmees	1	0	0	0	0	1	64 Paapje	1	0	0	5	2	8
23 Baardman	81	31	93	110	31	346	65 Roodborsttapuit	8	2	5	21	4	40
24 Oeverzwaluw	25	52	16	3	22	118	66 Huismus	1	0	1	0	0	2
25 Boerenzwaluw	1344	842	399	145	1140	3870	67 Ringmus	0	1	2	0	1	4
26 Boeren-of huiszwaluw	1	1	0	0	0	2	68 Heggenmus	61	95	117	87	70	430
27 Huiszwaluw	4	0	0	1	0	5	69 Witte kwikstaart	3	2	0	0	0	5
28 Cetti's zanger	1	1	0	14	15	31	70 Boompieper	0	0	0	3	0	3
29 Staartmees	29	39	21	18	38	145	71 Vink	8	19	4	0	5	36
30 Fitit	36	58	63	68	75	300	72 Keep	0	1	3	0	0	4
31 Tjiftjaf	416	328	392	274	216	1626	73 Appelvink	3	0	2	0	0	5
32 Siberische tjiftjaf	1	0	0	1	0	2	74 Goudvink	13	5	5	9	3	35
33 Bladkoning	2	0	3	1	0	6	75 Groenling	6	8	2	6	2	24
34 Grote karekiet	0	1	4	0	2	7	76 Grote barsijs	0	0	0	0	2	2
35 Waterrietzanger	0	0	0	1	1	2	77 Kleine barsijs	1	0	0	0	0	1
36 Rietzanger	108	116	325	482	203	1234	78 Putter	1	1	0	1	3	6
37 Kleine karekiet	1630	1570	2022	2171	1868	9261	79 Sijs	0	1	1	0	0	2
38 Bosrietzanger	76	60	91	70	112	409	80 Ortolaan	0	0	0	1	0	1
39 Spotvogel	0	2	1	1	0	4	81 Rietgors	93	92	70	87	174	516
40 Sprinkhaanzanger	11	13	31	54	33	142	Totaal	6081	5791	5441	5611	6082	29006
41 Snor	6	7	11	37	18	79	Jaarsoorten*	55	60	55	58	51	
42 Zwartkop	520	556	437	538	591	2642							

oproep

Gezocht een huiszwaluwteiler

in Weesp

volgens mijn berekeningen

komt er 9 uit

Door verhuizing van de vaste teller naar een plaats buiten het Gooi moet er voor Weesp een nieuwe teller komen. Welke vogelaar uit Weesp of elders is bereid om in die gemeente jaarlijks in juni en eind juli/begin augustus de huiszwaluwnesten te gaan tellen? Wie helpt mij uit de brand. Het zou jammer zijn, als de ononderbroken telreeks van decennia eindigt. Aanmeldingen of inlichtingen bij dickjonkers@telfort.nl (06-53610590 of 035-5260456).

VWG Het Gooi en Omstreken in actie om uitsterven te voorkomen

Feiko Prins

Van alle vogelsoorten wordt 13% met uitsterven bedreigd. Om hier tegen wat te doen heeft Birdlife International, de federatie van nationale vogelbeschermingsorganisaties, een programma ontwikkeld om projecten te ontwikkelen en te steunen om vogels te beschermen en de kans op uitsterven te verkleinen. Het programma is gericht op biotoopherstel en -behoud, bewustwording en fondsenwerving. Wereldwijd worden vogels bedreigd door intensivering van de landbouw, of soms juist door het stoppen daarvan. Verder zijn overbevising, overmatige houtkap en de introductie van exoten de belangrijkste oorzaken. En natuurlijk heel 'gewoon' habitatdestructie en verstedelijking, waar bijna alle vogelsoorten onder te lijden hebben. Dan hebben we het maar niet over de gevolgen van de klimaatverandering. Er zijn nu wereldwijd 1469 soorten die met uitsterven worden bedreigd. Daarvan zijn er 222 met een zo kleine populatie (enkele tot een paar honderd broedparen) dat het zo afgelopen kan zijn. Dat is iets, wat we niet willen laten gebeuren!

Uitsterven door menselijke activiteiten is niet van vandaag of gisteren. De dodo stierf uit, doordat met de Nederlandse kolonisten op het eiland Mauritius ook de zwarte rat en varkens op het eiland arriveerden. Nu zijn er nog steeds talloze eilanden, waar vogelkolonies bedreigd worden. Dit gebeurt door katten, ratten, muizen en ander gespuis, dat er door de mens is gekomen. Het totaal uitroeien van

In september hadden we lezinghouder Arjan Dwarshuis op bezoek. Arjan vertelde ons over zijn 'Big Year', waarin hij het wereldrecord waargenomen vogelsoorten heeft verbeterd. Met zijn Big Year vraagt hij aandacht voor het uitsterven van vogelsoorten. Hij organiseert een sponsoractie om het 'Preventing Extinctions Programme' van Birdlife International te steunen. Met dit programma wil Birdlife projecten steunen, om te voorkomen dat vogelsoorten uitsterven. Arjan vroeg zijn supporters om het Preventing Extinctions Programme (PEP) te steunen. En wij willen dat met hem doen.

een dergelijke populatie op een eiland is bijna onuitvoerbaar, maar het kan wel. Veel vogelsoorten zijn een goede indicator voor de kwaliteit van een gebied. Veranderingen in aantallen en verspreiding hebben een signaalfunctie voor milieuverslechtering en vergiftiging, klimaatverandering en biotoopverlies. Langjarige monitoring is van groot belang. Birdlife International is in 2008 met het Preventing Extinctions programma begonnen. In dit programma werd veel van het beschermingswerk van Birdlife samengebracht. Het idee was simpel. Je kunt toch niet werkloos toezien als het uitsterven als gevolg van menselijk handelen gewoon doorgaat. Inmiddels gaan een aantal soorten weer de goede kant op. Voor bijna alle met uitsterven bedreigde soorten zijn er nu projecten om te voorkomen, dat de soort definitief van de aardbodem verdwijnt. Ondersteund door wetenschappelijk onderzoek en financieel mogelijk gemaakt door 'Species Champions' en door lokaal te werken met 'Species Guardians', vaak de lokale Birdlife-partner, worden er thans al zo'n 480 ernstig bedreigde soorten geholpen. Daar bevinden zich veel soorten onder die in de tropen voorkomen. In de Grote Oceaan zijn veel geïsoleerd gelegen eilanden met een eigen avifauna, die zich veelal heeft ontwikkeld zonder predatoren en concurrentie. Met de komst van de westerse mens werden veel soorten, zowel planten als dieren, geïntroduceerd met vaak verwoestende effecten. Bijvoorbeeld op Tahiti, waar de

Tahitimonarch ernstig bedreigd werd door predatie veroorzaakt door de zwarte rat en overbegrazing door geiten. Twintig jaar geleden waren er nog 19 exemplaren in leven. Door actieve bestrijding van de ratten is de populatie inmiddels weer gestegen tot 70 exemplaren. Nog dichterbij huis werd de heremietibis met uitsterven bedreigd. Ooit kwam deze vogel rond de gehele Middellandse Zee voor, maar in 1997 waren er nog maar 59 broedparen in de laatste kolonie in Marokko. Nu zijn er weer meer dan 600 exemplaren en zijn er zelfs twee nieuwe kolonies bijgekomen. Nog dichterbij huis en zeker van groot belang voor steltlopers die in Nederland broeden, is het programma om zoutpannen voor verdwijnen te behoeden. Zoutpannen vormen een belangrijk habitat voor trekkende steltlopers, maar helaas maakt de zoutindustrie in toenemende mate minder gebruik van zoutpannen, waardoor deze dreigen te verloederen of te verdwijnen. Door projecten uit het Preventing Extinctions Programme zijn nu de kansen voor tenminste 25 soorten gekeerd. Deze soorten hebben momenteel een redelijke kans om te overleven. Nu de andere 197 soorten nog. Arjan Dwarshuis roept ons op om het uitsterven van vogelsoorten niet zomaar te laten gebeuren. Wij willen hem daarin ondersteunen, door dit voorjaar een fondsenwervingsactie te houden onder de leden van de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. Bij verschillende gelegenheden zullen we uw aandacht

vragen voor het programma. Op de nieuwjaarsbijeenkomst is er al een begin gemaakt en op de lezingavonden zal er een pot staan waar u uw donatie in kwijt kunt. Ook kunt u een bijdrage storten op bankrekening NL17 TRIO 0391 1047 99 ten name van de Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. onder vermelding van 'donatie PEP'.

Kleine karekiet teruggemeld uit Tsjechië

Rudy Schippers

Een kleine karekiet die op 22 augustus 2017 als jonge vogel (1ste kalenderjaar) in Oud Valkeveen geringd werd, kwam een jaar later op 18 augustus 2018 bij Chomutov in Tsjechië in de vangnetten. Normaal gesproken trekken kleine karekieten naar het zuiden of zuidwesten, maar niet via de oostelijke trekroute, zoals de verwante bosrietzanger dat wel doet. Deze terugmelding lijkt dus heel verrassend. De datum van 22 augustus ligt ongeveer een maand later dan waarop

het merendeel van de jonge kleine karekieten bij Oud Valkeveen geringd wordt. Deze vogel was hoogstwaarschijnlijk een doortrekker met een Noordoost-Europese herkomst. Jonge karekieten neigen in het eerste jaar meer om in zuidwestelijke richting te trekken, terwijl de oudere vogels direct een meer zuidelijke route nemen. De Tsjechische vogel is daarom vermoedelijk ergens in Noord- of Noordoost-Europa geboren. Er zijn twee andere terugmeldingen

bekend van in Nederland geringde kleine karekieten, die later gemeld werden uit Tsjechië. De eerste is als jonge vogel (1 kj) in september geringd en een jaar later in Tsjechië teruggevangen. In dit geval dus vergelijkbaar met onze vogel. Bij het tweede exemplaar betreffen zowel de melding uit Nederland als die uit Tsjechië volwassen (na 1 kj) vogels, waar weinig over te zeggen valt.

*Kleine karekiet
Rudy Schippers*

Madagaskar

eiland van verborgen schatten, ook voor vogelaars

Tekst en foto's Ruud van Kappel

Madagascar hoopoe

Scaly ground roller

De naam is bekend, het klinkt bijzonder, maar.... je hoort er niet zoveel over.

Wat is er voor vogelliefhebbers te zien? Veel, Madagaskar is een snoepwinkel voor vogelaars en natuurliefhebbers die echt iets anders zoeken, en is nu uitstekend te bereizen. Het is groter dan Frankrijk, heeft prachtige kusten en een gevarieerd binnenland. Het tropische klimaat wordt wat gematigd door de invloed van de zee. Van april tot en met november is het aantrekkelijk voor vakanties en natuurreizen. Toch is het relatief onbekend en er is nog geen massatoerisme. Het natuurbeheer staat nog in de kinderschoenen. Reden om nu te gaan kijken nu het er nog is en te hopen, dat de opkomst van ecotoerisme de motivatie voor bescherming zal verhogen. Meer dan 100 miljoen jaar geleden is Madagaskar losgeraakt van Afrika en niet, zoals India, richting Azië geschoven maar een 'stukje' naar het zuiden. Daar is het blijven liggen op een afstand, die de laatste 40 miljoen jaar te groot bleek voor de uitwisseling van dier- en plantensoorten van het Afrikaanse vasteland. Er heeft zich een heel eigen natuur kunnen ontwikkelen. Circa 80% van de planten en dieren op Madagaskar zie je nergens anders (endemen)! Het is geen Afrika, er zijn geen olifanten of andere Afrikaanse zoogdieren. Het is ook geen Azië. Madagaskar wordt wel het 8ste continent genoemd. Het is echt anders en nog onbekend. Genoeg reden om een reis voor te bereiden. We lezen over de Tsingy's, unieke berglandschappen, over tropische regenwouden, lagunekusten en halfwoestijnen. Ook interessant is de mix van culturen. Tot het begin van onze jaartelling leefden er geen mensen op Madagaskar. De eerste bewoners kwamen uit de omgeving van Maleisië, niemand weet hoe. Vervolgens waren er Afrikaanse, Arabische en Franse invloeden. De overheersers hebben zich niet altijd netjes gedragen en waren geen goede rentmeesters. Slavenhandel en massale houtkap zijn smetten op de geschiedenis. De Fransen hebben er hun culinaire cultuur gebracht. Stokbrood bij het ontbijt en de Franse menukaarten worden door toeristen gewaardeerd.

Onze belangstelling gaat vooral uit naar de vogelwereld.

Ook die is uniek en grotendeels endemisch. Heb je al veel gezien in Afrika en Azië, dan is het hier toch iets heel anders. Geen enorme diversiteit, maar wel veel endemische soorten en families. De Helm Field Guide beschrijft 275 soorten waarvan 130 endemisch, inclusief de zeevogels, maar zonder de vogels van de omringende eilanden. Onder die endemen zijn varianten op soorten die ons wat zeggen: Madagascar hoopoe, Madagascar fish eagle, Madagascar plover enz. Maar er is meer, zeven vogelfamilies zijn uniek:

Coua's hebben in uiterlijk en leefwijze iets weg van de Afrikaanse turaco's, 9 soorten. De ground rollers zijn prachtige maar schuwe bosvogels met een lijsterachtig gedrag, 5 soorten. De cuckoo roller heeft wel iets weg van een scharrelaar. Mesites zijn hoenderachtig, 3 soorten. Asity's en sunbird asity's zijn kleine beweeglijke bosvogels, 4 soorten. Tetraka's zijn loofzangers, 6 soorten. De vanga's vormen een zeer diverse groep met bijzondere snavelvormen en darwinvink-achtig gedrag, 17 soorten. Daarnaast unieke ijsvogels en ibissen, endemische rallen, uilen, roofvogels, nachtzwaluwen, wevers, sunbirds enz. Waar moeten we zijn om al dit moois te zien? Madagaskar is groot, de wegen zijn slecht. Grote delen van het eiland zijn nauwelijks toegankelijk. Waar wel

wegen zijn is ook bewoning en staat de natuur onder druk. Gelukkig zijn er grote en redelijk beschermde reservaten met rijke natuur, inclusief een goede vogelstand. Daar kun je genieten van de schatten en zien dat ecotoerisme hard nodig is. Er zijn goede natuurgidsen in die gebieden waardoor bezoekers de vele soorten ook echt zien. Voor de bevolking levert het werk en inkomen. Een rondje langs alle natuurgebieden lukt niet in een paar weken. Wie van dit eiland gaat houden en 'alles' wil zien zal een paar keer terug moeten. Het is eigen ervaring, ik ben er drie keer en totaal zo'n 10 weken geweest en zeker nog niet klaar. In één reis zoveel mogelijk zien kan natuurlijk wel. Dat doen wij de eerste keer. We vliegen met Air France-KLM, met een gunstige overstap in Parijs en komen 's avonds aan in de hoofdstad Antananarivo. De volgende dag vliegen we door naar de plaats Tulear in het zuidwesten.

Een korte transfer brengt ons in Ifaty.

Aan de kust liggen mooie hotels aan heerlijke rustige stranden. Er zijn mangroves en er is een interessant achterland. Het klimaat is hier droog en de natuur heeft zich aangepast. Iedere plant bevat vocht en verdedigt zich met stekels. 'Spiny Forest' heet het. Voor de vogelliefhebbers: dit is de beste plek om bijzondere soorten als long tailed ground roller en subdesert mesite te zien, maar ook vele soorten vanga's, tetraka's en coua's, banded kestrel, littoral rock thrush, crab plover en Madagascar plover. Een boottocht naar Nosy Ve kan de red tailed tropicbird opleveren. Na heerlijke en interessante dagen aan de kust beginnen we aan onze reis door het binnenland, een route per auto met chauffeur terug naar de hoofdstad. In etappes, met interessante tussenstops door een steeds veranderend landschap.

Een interessante stop is Zombitse,

een bosreservaat in de halfwoestijn van het zuiden. Daar bevinden zich lemuren en kameleons en alweer unieke vogels. Veel vanga's en great coua, maar vooral speciaal als enige plek ter wereld is hier de apperts tetraka te zien, een soort waarvan er vermoedelijk nog maar 600 exemplaren zijn. We overnachten bij Isalo,

Crab plover

Long tailed ground roller

Apperts tetraka

Cuckoo roller

Grey headed lovebird

Great Coua

een berggebied dat doet denken aan de Grand Canyon. Het riviertje in de diepe kloof zorgt voor leven. Hier zien we veel lemuren, o.a. de sifaka die sierlijk door de bomen danst en de ringstaartmaki. De rivier trekt vogels aan (rock trush) en vormt zwemplekjes, een mooie plek voor een lunch. We wandelen terug, de auto pikt ons op. Isalo Ranch is een goede plek om uit te rusten. Beetje zwemmen, prettig restaurant; de zonsondergang achter de bergen is prachtig. Onze route gaat verder naar Parc Anja. Een fotogeniek landschap met bergen, wetland, lemuren, kameleons, dorpjes en een prettig hotel. De grey headed lovebird heeft hier een grote populatie.

Onderweg zien we veel van het leven op Madagascar.

De bevolking is arm, echt arm: ossenwagens, handkarren, fietstaxi's en zelfs pousse pousse taxi's waar iemand voor loopt te rennen, beheersen het straatbeeld. Mensen lopen op blote voeten en in oude kleding. Je waant je in een 'land van ooit', dat heeft een zekere charme maar ook een keerzijde. Gelukkig is er weinig honger. Het land is vruchtbaar en de bergen krijgen voldoende regen. Er is erosie maar in de bergketens wordt nog genoeg water vastgehouden zodat de rivieren blijven stromen. De vruchtbare valleien kunnen het hele jaar door worden benut. Ondanks de lage levensstandaard zijn de mensen niet ongelukkig. Positieve ontwikkelingen zijn nodig en welkom, er moet echt iets gebeuren aan de armoede, de erosie en de ontbossing. Het is nog niet te laat.

Via Fianarantsoa rijden we naar Ranomafana.

De bergen zijn hier bedekt met tropisch regenwoud. Het natuurreserveaat heeft een hoofdingang en een tweede entree bij Vohiparaha. Op beide plaatsen is het geweldig vogelen. Vier soorten ground rollers en drie soorten asity's zijn hier te vinden, naast vele coua's, vanga's en tetraka's. De prima donna onder de vogels is hier pitta like ground roller, die niet voor niets op de voorzijde van de Helm Field Guide staat! We zien ook golden bamboo lemur (pas ontdekt in 1986), veel spectaculaire kameleons en amfibieën. Via Antsirabé en de hoofdstad rijden we naar het oosten. Daar ligt bij Andisabé-

Mantadia een cluster van natuurgebieden, bestaande uit vooral bergen met tropisch regenwoud. Er zijn overeenkomsten met Ranomafana maar hier zijn andere specialiteiten. Short legged ground roller, brown mesite, flufftails, Madagascar crested ibis, beide vasa parrots, Madagascar starling, Madagascar pygmy kingfisher, blue pigeon, green pigeon, veel vanga's waaronder nuthatch vanga en, met veel geluk, de helmets vanga. Voor deze reis zijn, inclusief internationale heen- en terugvlucht, 17 dagen of meer nodig. Meer zien?

Op veel locaties is een extra dag goed besteed en er zijn interessante uitbreidingsmogelijkheden:

(1)

Vanuit Antsirabé naar Morondava, Baobab Avenue, het woud van Kirindy en Tsingy de Bemaraha rijden (7 dagen). Landschappelijk fraai en mooie wetlands, o.a. bij Becopaca. Het bos van Kirindy is de beste plek om Madagaskar's enige grote roofdier, de fossa, te zien. Ook goed voor white-breasted mesite, cuckoo roller, veel coua's, endemische uilen en roofvogels als Madagascar harrier hawk.

(2)

Vanuit de hoofdstad in noordelijke richting doorrijden naar Ankarafantsika. Een droog bosgebied met een meer in het midden en wetlands er omheen. De beste plek voor schlegel's asity, van dam's vanga, Madagascar jacana, Madagascar fish eagle. Ook heel goed voor Madagascar crested ibis, Madagascar pygmy kingfisher, Madagascar teal en veel steltlopers waaronder de crab plover. Natuurlijk ook hier veel coua's en vanga's. Een beetje relaxen aan het eind van de reis?

(3)

Na Andasibé-Mantadia doorrijden naar de oostkust. Een boottocht door de schitterende lagune van Ankani'Novy brengt je naar een hotel en prachtige stranden.

(4) Na de uitbreiding Ankarafantsika doorrijden naar Majunga, leuke stad met mooie stranden en landschappen aan de noordzijde.

Vogelreizen kunnen vanaf augustus tot half november,

daarna wordt het te heet en te nat. De beste maand is oktober. Dan zijn de vogels in prachtkleed en volop in

Subdesert mesite

Madagascar Fody

voorjaarstemming. September is ook al goed en rustiger. November is ook heel goed maar heet, soms al veel regen en druk met Engelse bird watching tours. Mijn reistip voor 2019 (of 2020) is Madagaskar. Waarom nu? Het is nog rustig, authentiek en relatief betaalbaar, terwijl de prijzen voor natuurreizen overal omhoogschieten. De situatie in het land is stabiel, reizen per auto met chauffeur is veilig. De natuurbeschermers ter plaatse hebben toeristen nodig. Als vogelaar en natuurliefhebber kies je natuurlijk geen standaard reis, die komen te weinig in natuurgebieden. Meer weten? Mail naar: ruudvankappel@gmail.com

Literatuur
Safford , R., A. Skerrett & F. Hawkins, 2016. Birds of Madagascar and the Indian Ocean Islands (Helm Field Guides).

Vogeltreffers

Op 24 januari is op een bijeenkomst van de VWG Fotowerkgroep de beste foto van het jaar 2018 gekozen. Deelnemers van de Fotowerkgroep hadden ieder maximaal 10 van hun favoriete foto's van 2018 opgestuurd, welke op deze avond door alle aanwezigen anoniem werden beoordeeld. Er waren foto's in drie categorieën: 1. Vogels in Nederland; 2. Vogels in het buitenland; 3. Andere natuur foto's. Het niveau van de foto's was erg goed, diverser en beter dan vorig jaar, zowel in kwalitatief als artistiek opzicht. De uitslag is als volgt:

Categorie: Vogels in Nederland

1ste prijs Koolmees door Johan Bosman

2de prijs Zwarte sterns door Hugo Weenen

3de prijs Purperreigers door Bertus van den Brink; Purperreiger door Martin van Berkel;
Grutto en jonge spreeuw door Angeline Rijkeboer

Categorie: Vogels buiten Nederland

1ste prijs Bijeneters in Frankrijk door Hugo Weenen

(deze foto was ook de winnaar van alle categorieën samen)

2de prijs Koritrap en karmozijnrode bijeneters in Ethiopië door Dirk Prop

3de prijs Kroonkraanvogels in Oeganda door Yvette Kusters

Categorie: Andere natuurfoto's

1ste prijs Lynxen in Duitsland door Jos Ketelaar

2de prijs Konikpaarden in de Oostvaardersplassen door Johan Bosman

3de prijs Ringslang door Jos Ketelaar

Koolmees

▲ Zwarte sterns

▼ Purperreigers door Bertus van den Brink

▲ *Purperreiger door Martin van Berkel*

▼ *Bijeneters*

▲ Grutto en jonge spreeuw

▼ Koritrap en karmozijnrode bijeneters

▲ Kroonkraanvogel

▼ Lynxen

Konikpaarden in de Oostvaardersplassen

Ringslang

Wulpen

Hans Hover

De WULP, vogel van het jaar 2019

R.G. (Rob) Moolenbeek

Het jaar 2019 is door Vogelbescherming Nederland en Sovon uitgeroepen tot 'Jaar van de Wulp'. De wulp is onze grootste steltloper, herkenbaar aan zijn naar beneden gebogen snavel.

Er broeden nog hooguit 4.300 paar in ons land, vooral in open graslanden en akkers, heide, hoogvenen en open duingebied. Onze broedvogels vertrekken na het broedseizoen naar Zuidwest-Europa en Engeland. Hierbij passeren ze Frankrijk, waar de jagers net over de Belgische grens al klaar staan om ze te schieten.

Onze broedvogels worden tussen juli en april afgelost door grote aantallen uit het noorden en oosten, vaak afkomstig uit een gebied tot ver in Rusland. In het najaar zijn vooral de kustgebieden en de Waddeneilanden belangrijk voor overwinterende wulpen. In de winter zijn er soms wel 200.000 vogels te tellen in Nederland! Af en toe verblijft hier dan 25-50% van de wereldpopulatie.

De wulp, het doet me ook denken aan zo'n

50 jaar geleden. Jaarlijks broedden er toen nog minimaal twee paren op de Westerheide. Elk jaar volgde ik het broedproces en af en toe kwamen er jongen groot. Het eerste gejedel eind februari, begin maart was weer het begin van een nieuw broedseizoen en een feest om te horen. Maar dat zou niet lang meer duren. De broedparen hadden veel last van loslopende honden, die het broeden en grootbrengen van jongen onmogelijk maakten. En de hondliefhebbers hadden geen idee wat hun honden aanrichtten. Midden jaren tachtig van de vorige eeuw was het vooral hierdoor gedaan met de wulp als broedvogel in ons werkgebied. Terugkeren kan alleen als het Goois Natuurreservaat de hele Westerheide voor recreatie in het broedseizoen afsluit... Er zou een volksoptocht uitbreken! Nagenoeg tegelijkertijd stierf ook het korhoen, al snel gevolgd door de patrijs, uit in ons werkgebied. Bij de laatste hebben de

jacht, de intensievere landbouw en mogelijk ook het uitbreiden van de vossenstand hieraan bijgedragen. Kunnen wij als Vogelwerkgroep dan nog wat doen met de wulp als vogel van het jaar? Ja, noteer elke wulp, foeragerend of overvliegend uit ons werkgebied en geef het door aan waarneming.nl of gooi.waarneming.nl. Watervogeltellers, ganzentellers, en welke teller dan ook, wees extra alert op de wulp! Vooral mensen die geregeld in de Eempolders komen wordt gevraagd extra aandacht aan de wulp te geven. Natuurlijk telt onze werkgroep Eempoldertellingen met regelmaat, maar alle extra waarnemingen zijn welkom. Wellicht zijn er aan het eind van het jaar voldoende waarnemingen doorgegeven om op de wulp terug te komen. Misschien kan Jan Mooij in een volgend nummer van De Korhaan een overzicht geven over het wel en wee van de wulp in de Eempolders.

GEDICHTEN

's Morgens

Het was half vijf 's morgens in april.
Ik liep, en floot de St. Louis Blues.
Maar ik floot die op mijn eigen wijze.
Al fluitend dacht ik: mocht mijn fluiten
gelijken op de zang van de grote lijster.
En waarlijk, na enige tijd geleek mijn
fluiten van de St. Louis Blues
op de zang van de grote lijster:
turdus viscivorus.

Jan Hanlo

Uit: verzamelde gedichten, Amsterdam 1970

DE LIJSTER WEER.
Die was geen avond
het spoor bijster:
z'n soundtrack

tussen de huizen
liep feilloos synchroon
met het in deze
werkelijkheid on-

ontkoombaar effect
van wolken, lucht en
dalende zon,

en terwijl ik me hield
alsof ik voor dood lag,
floot hij. Hij floot.

Hans Andreus

Uit: verzamelde gedichten,
Amsterdam 1983

samengesteld door George Bretz

Het effect van een droge zomer op weidevogels in de Eempolders

Jan Mooij

Het zal iedereen opgevallen zijn dat het weer in de lente en zomer in Nederland in 2018 sterk afweek van het normale patroon. In maart was het erg koud, in april nat en vanaf mei extreem warm en droog. Het is interessant om te kijken welke invloed dat had op de aantallen vogels in de Eempolders. Daarbij concentreer ik mij in dit verhaal op de belangrijkste weidevogels in deze polders, de grutto (*Limosa limosa*), de tureluur (*Tringa totanus*), de scholekster (*Haematopus ostralegus*) en de Kievit (*Vanellus vanellus*). Al deze soorten eten kleine diertjes, waarbij de meeste ook in de grond boren. Het is daarom te verwachten dat ze veel last hebben als de grond te droog en daardoor te hard wordt. Ook het aantal prooidieren boven de grond wordt waarschijnlijk beïnvloed, maar daarbij is het minder duidelijk of ze door vochtgebrek afnemen, of juist profiteren van de hoge temperatuur. Om deze effecten te bekijken heb ik voor de genoemde soorten de aantallen van 2018 vergeleken met het gemiddelde van de jaren 2012 tot en met 2017 (figuur 1). Daarbij moet bedacht worden dat er soms een behoorlijke variatie tussen de jaren is, die uiteraard in het gemiddelde gedempt is. Als we naar de grutto kijken zien we dat het aantal in 2018 wat langzamer oploopt dan gemiddeld. Dit kan te maken hebben met de lage temperaturen in maart. De piek in begin april is wat hoger dan gemiddeld. Het gaat hier om grote groepen grutto's die zich bij een paar plasjes verzamelen. Dit zijn voor een belangrijk deel doortrekkers. Omdat het

hier grote groepen betreft kunnen de aantallen sterk variëren en het aantal van 2018 valt binnen de normale variatie.

In april en mei worden eieren gelegd en uitgebroed. In deze periode wijken de aantallen niet significant af van het gemiddelde. Een sterke afwijking van de normale situatie treedt op na begin juni. Terwijl normaal de aantallen tot half juli geleidelijk kleiner worden zien we nu dat na begin juni er bijna geen grutto's meer aanwezig zijn. Dit verschijnsel treedt op in alle deelgebieden, al lijkt het in Zuid wat sterker te zijn dan in de andere delen.

Wat kunnen we hieruit afleiden over het broedsucces? In de loop van juni worden de meeste jongen vliegvlug. De tellingen zijn gedaan op 2 juni (normale aantallen) en 16 juni (veel lagere aantallen). Ergens daartussen moeten de meeste grutto's dus vertrokken zijn. Normaal zijn omstreeks die tijd minder dan de helft van de jonge grutto's zelfstandig. Het lijkt daarom waarschijnlijk dat het broedsucces niet erg goed was. Het zou kunnen zijn dat door het warme weer de kuikens beter warm bleven en daardoor langer konden foerageren. Ook zou het warme weer tot meer insecten kunnen leiden, maar de droogte lijkt in dit opzicht geen voordeel. Die zorgt ook voor harde grond, wat zeker voor de volwassen vogels, maar mogelijk ook voor de oudere jongen een probleem kan worden. Ook is bekend dat het broedsucces van grutto's in warme jaren slechter is dan normaal. Alles bij elkaar lijkt het niet waarschijnlijk

dat het broedseizoen voor de grutto gunstig is verlopen.

Voor de tureluur (figuur 2) en de scholekster (figuur 3) zien we ongeveer hetzelfde beeld. Aan het begin van het broedseizoen wijken de aantallen niet significant af van die in andere jaren, maar vanaf half juni blijven ze sterk achter bij het gemiddelde. De scholekster vertrekt in normale jaren duidelijk later dan de grutto en de tureluur. Er blijven ook in juli wel scholeksters aanwezig maar heel duidelijk minder dan anders. Als we de drie soorten samennemen lijkt het erop, dat er tot begin juni geen echte problemen zijn geweest. Daarna kregen alle soorten kennelijk zoveel last van de droogte dat een groot deel van de vogels vertrok.

Wij zien het hele jaar Kieviten. In de broedtijd zijn er juist veel minder Kieviten aanwezig dan in de rest van het jaar. Uit ringonderzoek is gebleken, dat onze broedvogels na de broedtijd wegtrekken naar het zuiden. Zij worden dan echter vervangen door vogels uit oostelijker gebieden die voor een deel bij ons overwinteren. Omdat wij geen verschil kunnen maken tussen deze populaties is voor ons het gedrag van onze broedvogels niet vast te stellen.

Als we naar figuur 4 kijken, zien we dat ook hier de aantallen tot begin juni normaal zijn. Daarna lopen ze in de meeste jaren sterk op, maar dat gebeurde dit jaar helemaal niet. Het lijkt erop dat de

trekvoegels uit het oosten dit jaar veel later kwamen dan in andere jaren. Het valt op dat de aantallen in juni en juli ongeveer even hoog blijven als in mei. Dit zou kunnen betekenen dat onze broedvogels in die periode nog hier blijven, maar het kan ook toevallig zijn. Een andere vraag is waarom de oostelijke vogels (die in deze periode vooral uit Duitsland en Midden-Europa schijnen te komen) weg blijven. Vinden ze onze polders niet aantrekkelijk genoeg en gaan ze naar andere streken (waar?) toe of blijven ze langer in hun broedgebied?

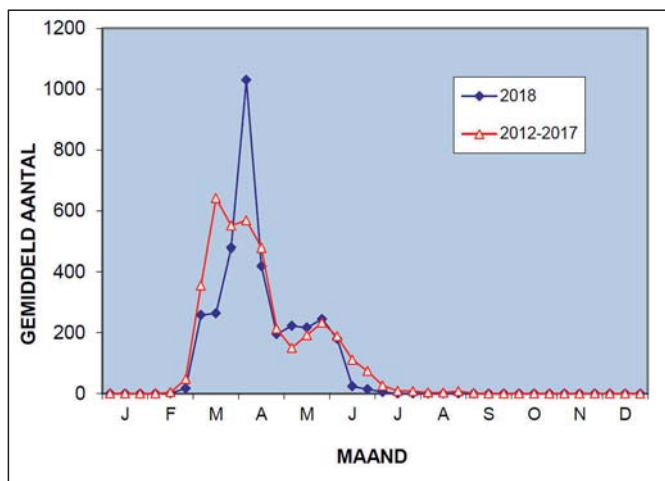
Tot nu toe hebben we alleen naar 2018 gekeken. In de berichtgeving over de droogte werd regelmatig een vergelijking gemaakt met 1976, de droogste zomer in de geschiedenis. In dat jaar werden er ook al Eempoldertellingen gedaan. Het jaar 1975 was ook erg droog. Wat gebeurde er toen? In figuur 5 vergelijken we de aantallen voor de grutto in 1975 en 1976 met het gemiddelde van de jaren 1977 tot

en met 1982. We zien hier iets onverwachts. In 1975 vertrokken de grutto's ook veel eerder dan toen normaal was, maar in 1976 vertrokken ze juist later dan normaal! Bij uitsplitsing blijkt dat ze in 1976 in telgebied Noord wel eerder vertrokken, maar in Zuid bleven ze juist extra lang. We hebben het hier over de periode lang voor de landinrichting, en de polders waren toen veel natter dan nu. Dat is ook te zien aan de gemiddelde aanwezigheid. Tot diep in juli waren in die tijd de gemiddelde aantallen nog hoog, terwijl ze nu in juni al sterk afnemen. Waren er toen ook bij droogte soms nog genoeg vochtige plekken om de jongen te laten opgroeien?

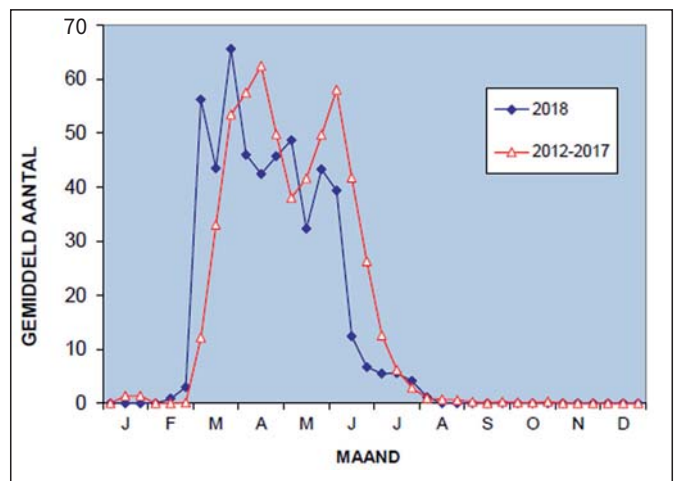
Bij de tureluur zien we dat het vertrek in 1975 normaal was en in 1976 wat later, al is hier het verschil kleiner dan bij de grutto. De scholekster vertrok in 1975 vroeger, maar in 1976 zagen we geen enkel effect van de droogte. Bij de kievit zien we zowel in 1975 als in 1976 bijna

hetzelfde als in 2018 (figuur 6). De aantallen zijn tot begin juni normaal, maar daarna zijn ze veel lager. Opvallend is dat de aantallen begin juni wel stijgen, maar daarna weer afnemen. Het zou kunnen dat de toename in begin juni komt doordat de jonge kieviten vliegvlug worden. Het is ongeveer de goede tijd van het jaar. Aan de andere kant is de toename zo sterk dat het niet waarschijnlijk is dat de kievit in dat jaar zo succesvol broedde. Waarschijnlijk zijn er in eerste instantie kieviten van elders aangekomen, maar zijn ze daarna weer verdwenen.

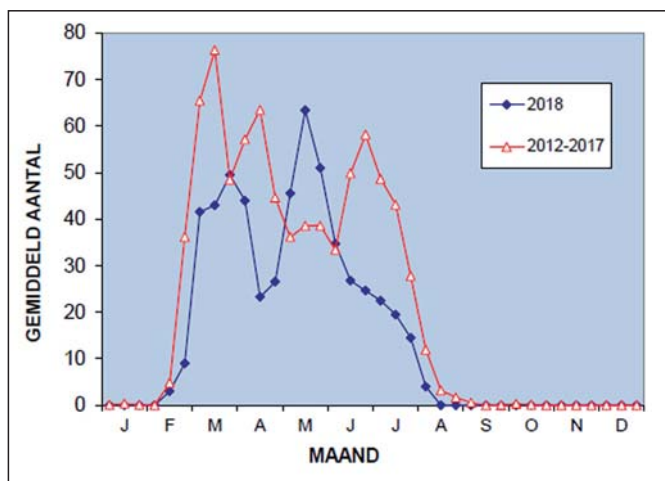
Alles bij elkaar lijkt het erop dat de invloed van droogte op de grutto, de tureluur en de scholekster niet duidelijk is. Er zijn kennelijk nog andere omstandigheden die een grote invloed kunnen hebben. Bij de kievit is het beeld wel duidelijk: de vogels uit het oosten blijven grotendeels weg. Een intrigerende vraag is natuurlijk waar ze dan wel heen gaan. Het kan zijn dat ze

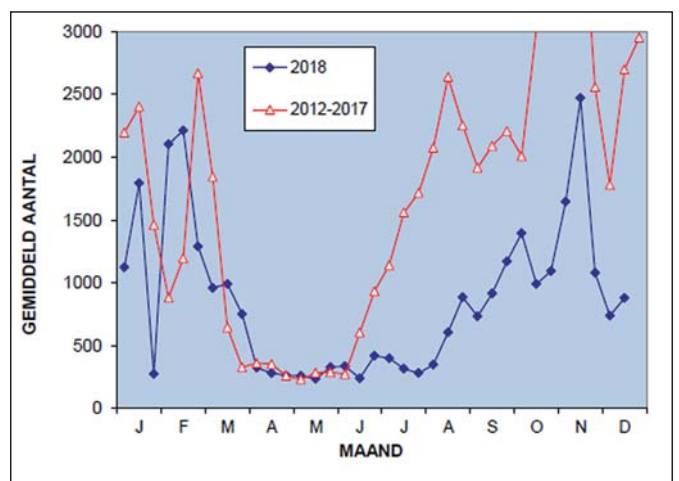
Figuur 1. Vergelijking van het aantal grutto's per decade in 2018 met het gemiddelde van de jaren 2012 tot en met 2017

Figuur 2. Vergelijking van het aantal tureluurs per decade in 2018 met het gemiddelde van de jaren 2012 tot en met 2017

Figuur 3. Vergelijking van het aantal scholeksters per decade in 2018 met het gemiddelde van de jaren 2012 tot en met 2017

Figuur 4. Vergelijking van het aantal kieviten per decade in 2018 met het gemiddelde van de jaren 2012 tot en met 2017

naar gebieden gaan, die normaal te nat voor ze zijn, maar die in droge jaren wel geschikt zijn. Dat blijft echter een veronderstelling, die niet makkelijk te bewijzen is. Voor 1975 en 1976 lijken de aantallen in het volgende voorjaar wat lager te zijn dan normaal. Mogelijk hebben de oostelijke populaties dus een slecht broedsucces gehad. Dit effect is echter niet zo groot, dat het de sterke afname in de zomer zou kunnen

verklaren. Het kan ook zijn dat de overleving in de alternatieve overwinteringsgebieden lager is dan als ze hier overwinteren. Groot kan dit effect niet zijn, want de aantallen in de volgende jaren zijn weer normaal.

Wat was er interessant in de vogelbladen?

Samengevat door Paul Keuning

Dutch Birding jrg. 40(5) 2018.

Tijdschrift over Palearctische vogels. D. Monticelli et al. 'Bijzondere waarnemingen op het eiland Corvo, Azoren van 2010 tot 2016' met o.a. de Lincoln's gors, de cederpestvogel, de geelkeelzanger en de oostelijke bospiewie. A. Hellquist et al. 'Kruisingen tussen rotganzen en zwarte rotganzen in de Russische Olenyok delta in juli 2016'. G. Mobakken. 'Kleurafwijkingen bij de gewone zeezoet op Utsira, Noorwegen'. O. Magnus et al. 'De Arabische arenduil in de V.A.R.' D. Groenendijk. 'Grijze Junco in Bergen aan Zee, mei 2017'

De Grauwe Gans jrg. 34(3) nov. 2018.

Vogel- en Natuurwacht Flevoland. Karel Mauer. 'Oude tijden herleven, zomer 2018 aan de Knardijk.' Door de lage waterstand in de Oostvaardersplassen lag er deze zomer een voedselrijk slikgebied voor vogelkijkhut de Grauwe Gans. Dit trok veel bijzondere vogels aan. De auteur nam zelf 87 soorten waar, 17 soorten werden door anderen vanuit deze kijkhut gemeld. Een paar bijzonderheden: grauwe franjepoten, krombek- en kleine strandlopers en ook een Temmincks strandloper. Pontische meeuwen waren er zelfs in grote aantallen.

Ton Eggenhuizen en Henk Koffijberg doen verslag van het lief en leed in 'De Zwanensoos'. Doordat de zwanen individueel genummerd zijn, is goed te volgen hoe de paren gevormd zijn. En wat gebeurt er dan wanneer een zwaan sterft of gewond raakt. Dit is tweemaal gebeurd, eenmaal mishandeld door onverlaten en een keer toegetakeld door een hond. Het blijkt dat de soos ook voor volwassen zwanen werkt als een huwelijksmarkt.

De Kieft jrg. 11(4) dec. 2018.

Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek'. Het bestuur weert zich actief wanneer er in het broedseizoen bomen gekapt worden, waarbij een buizerdnest verloren gaat, of wanneer een hockeyvereniging haar terrein wil uitbreiden ten koste van natuur met daarin de beschermde noordse woelmuis. Ook het achterwege blijven van het bejagen van de vos, waardoor het broedsucces van de weidevogels kansloos is, wordt aangekaart bij Staatsbosbeheer. Willem Rol. 'Veldonderzoek inventarisatie in de veentjes van het Guisveld'. Het Guisveld is een licht verzilt veenweidegebied, ingeklemd tussen Assendelft en Wormerveer met meer dan honderd bijzondere wilde planten,

waaronder diverse orchideeën. De auteur constateert in zijn onderzoek een opmars van zoetwaterplanten en pleit voor verbraking van dit deel van Westzaan. De hoge natuurwaarde van dit gebied, dat 50 jaar geleden nog bebouwd dreigde te worden, blijkt wanneer je begin mei komt luisteren naar het vogelconcert van roepende roerdomp, baltsende grutto's en rietzangers.

Martien Roos. 'De kluut als Zaanse broedvogel'. Mede op grond van zaanstreek.waarnemingen.nl kon de auteur een betrouwbaar overzicht maken van de gemiddeld 25 broedparen in het werkgebied. Op plekken waar rietopslag, of het wisselende waterpeil het moeilijk maakten, om een geschikte broedplaats te vinden, werden soms vlotjes geplaatst voor de kluut, waar goed gebruik van gemaakt werd.

In 'Oude waarnemingen', een rubriek van Philip Laan, een opmerkelijk verschil. Bij de inventarisatie van het Oostzanerveld in 1990 kon geen bewijs voor een broedgeval van de kempiaan gevonden worden. De beheerder Jan Schipper meldde in dat jaar zeventien territoria. Waarom dit grote verschil? a. Schipper inventariseerde vanuit de boot, b. Hij stelde deze territoria allemaal vast na eind juni, dus na de laatste ronde van het BMI-onderzoek. c.

Nog een aantal territoria werden ontdekt bij het hooien in juli.

De Kruisbek jrg. 61(4) sept. 2018.

Vogelwacht Utrecht. Het bestuur maakt melding van het overlijden van Sjoerd Dirksen, een bekend natuuronderzoeker, in september 2018.

Nick Hoebe. 'Blauwe Kamer'. Een rijk gebied met een grote biodiversiteit aan de voet van de Grebbeberg. Het was het eerste gebied waar de zomerdijk doorgestoken werd en waar de uiterwaarden omgetoverd werden van weidegebied tot natuur. Het biedt gelegenheid aan maar liefst 900 broedparen vogels, waaronder blauwborst, ijsvogel, dodaars, Cetti's zanger, bosrietzanger en nachtegaal. Irene Schuller is vrijwillig tuinvogeladviseur bij Vogelbescherming en ze vertelt in een interview hoe het maken van een erfscan in zijn werk gaat. Kennis van planten en hun biotoop is daarbij belangrijker dan kennis van vogels.

Edwin ter Hennepe geeft tips voor het maken van vogelfoto's, waarop echt wat

gebeurt in zijn artikel 'Vogels met een verhaal'.

Eckhart Heunks. 'Slaapplaatstellingen van de grote zilverreiger in het Noorderpark in de winter 2017-18'. De polders tussen de stad Utrecht en Tienhoven vormen samen het Noorderpark, waar op drie plaatsen een toenemend aantal grote zilverreigers overnacht.

Bram Rijkse 'Telpost Houten', hij telde vanaf zijn dakterras aan de rand van de bebouwde kom het afgelopen jaar al 153 soorten.

Limosa jrg. 91(2) 2018.

Tijdschrift van de Nederlandse Ornithologische Unie en Sovon. Hans Donkers. 'Voedsel en terrein maakt gebruik van de bosuil in de Ruckphense bossen en Visdonk'. Bosuilen zijn strikte standvogels. Perfecte kennis van het territorium maakt dat deze uil vermoedelijk het breedste prooispectrum kent van onze inlandse uilen. Dit blijkt uit zes jaar braakballenonderzoek. Jouke F. Altenburg & Peter van Horssen. 'Opvallende veranderingen in het maandelijkse voorkomen van de wulp op slaapplaatsen langs de Lek'. De

Lekuiterwaarden zijn gaan fungeren als ruigebied in de nazomer. Herman van Oosten met 'Nederlandse Tapuiten als waardvogels voor koekoeken'. Historisch onderzoek met gegevens uit de 20e eeuw. Jeroen Nienhuis. 'Aantalsontwikkeling van soepganzen in de provincie Groningen tussen 1999 en 2005'. Lastig om betrouwbare gegevens over deze soort te krijgen, omdat ze tien jaar geleden nog nauwelijks vermeld werden op de waarnemingslijstjes. Daarbij komt dat er nu aanzienlijk meer waarnemers zijn dan vóór 2000. Dat leidt tot een niet aannemelijke toename van de soepgans met meer dan 20%.

De Tringiaan jrg 41(3) sept. 2018.

VWG Schagen e.o. H. Dijkstra doet verslag van een weekendexcursie Terschelling met 92 soorten. H. Post 'Weidevogelbescherming in polder het Hoekje 2018'. In goede samenwerking met de boeren konden veel nesten van kievit, grutto, tureluur, scholekster, wilde eend, graspieper en gele kwikstaart gered worden. Ook houden de jagers de vos in de omgeving kort.

Een andere drukker: Ten Herkel in Loosdrecht

Ton van den Oudenalder

Na drie jaar voor ons De Korhaan naar volle tevredenheid te hebben gedrukt, hebben wij afscheid moeten nemen van drukkerij BakkerBaarn. Deze drukkerij is opgegaan in Aeroprint in Ouderkerk aan de Amstel. En dat is voor onze redactie wat te ver uit de buurt. Na een offerteronde is uiteindelijk gekozen voor drukkerij Ten Herkel in Loosdrecht. Deze verandering brengt enkele wijzigingen met zich mee. Voor u als lezer zijn de meest opvallende wijzigingen dat het papier van het binnenwerk van De Korhaan van een glanzende soort (gloss) naar een half matte soort (satin) gaat. Tevens is gekozen voor een iets dikkere

papiersoort (van 90 naar 115 grams per m²). Dit wil zeggen dat het doorschijnen van de tekst af zal nemen.

Een tweede belangrijke wijziging is dat wij gekozen hebben voor een milieuvriendelijke folie om het blad te verzenden. Van plastic gaan we over op rietsuikerfolie. Rietsuikerfolie is gemaakt van 'bio based' materiaal op basis van hernieuwbare grondstoffen en heeft het OK bio based certificaat met een maximale score van vier sterren. Dit betekent, dat het voor meer dan 80% is gemaakt uit hernieuwbare grondstoffen. Het materiaal is volledig recyclebaar binnen het reguliere inzamelsysteem.

Onze dank gaat uit naar drukkerij BakkerBaarn voor de jarenlange service en de mooi gedrukte Korhaan.

Van toen naar nu meer dan 300 VWG uitgaven

In memoriam

Evert Boeve (16.3.1927-19.11.2018)

Dick A. Jonkers

Het leven van fotograaf en cineast Evert Boeve is verbonden met de natuur. Volgens zijn idee is dat begonnen met de activiteiten van zijn beide grootvaders. De ene was een groot liefhebber van alles wat leeft en groeit. De andere opa was een stroper, die er niet voor schroomde om koolmeesjes te vangen, om ze met een klontje boter te bakken en op te eten. In de oorlog zat Evert ondergedoken. In die tijd had hij veel contact met een goede en uiteraard ook aardige buurman die hem leerde fotograferen. Na de oorlog trok hij zoveel mogelijk de natuur in om foto's te maken van planten en vogels. Bij dit werk is hij als het ware ontdekt door Jaap de Jong, die hem lid maakte van de NJN. Dat was in 1946 toen hij 19 jaar oud was. In die tijd mocht je na je 23ste verjaardag geen lid meer blijven. De NJN is immers een zelfstandige jeugdbond. Met andere woorden, Evert is slechts vier jaar NJN-er geweest. Niet lang dus, maar naar zijn zeggen zijn die jaren bepalend geweest voor zijn verdere leven. Hij was inmiddels opgeleid als instrumentmaker en werd daarna gediplomeerd fotograaf en cineast. Bovendien had hij zichzelf ontwikkeld tot een soort onderwijzer. Dat wil zeggen, hij trok 's avonds het land in

om lezingen te houden voor allerlei organisaties. In de winterperiode vaak wel drie keer in de week. In het begin altijd met zijn dia's, later met zijn films. Gewoon om mensen te laten ervaren hoe mooi en interessant die natuur is in al haar facetten en derhalve beschermd dient te worden. Die films maakte hij eerst op 8 mm, later kreeg hij de beschikking over professioneler materiaal, toen hij in dienst trad bij Philips. Daarom bestaan er twee verschillende films van hem over de koolmees. De laatste is dus op 16 mm materiaal gedraaid, maar net als de eerste zonder geluid. Bijzonder is vooral de film die hij maakte over de staartmees, met opnames in het bolvormige nest, dat gemaakt was van elastisch spinrag. Leerzaam was zijn film over de dagpauwoog, waarbij de metamorfose van deze vlinder in beeld werd gebracht. Veel succes had hij daarnaast met zijn foto's die hij maakte voor Natuurmonumenten, maar ook voor de Provinciale landschappen en andere organisaties. Foto's die gebruikt werden in boeken, brochures en kalenders. Hij heeft daartoe zelf een breedbeeldcamera gebouwd, waarmee dia's van 18 x 6 cm gemaakt konden worden. De panoramafoto's, die hij hiermee maakte, zijn onder andere op en in de NS treinen gezet. Samen met Piet Bakker maakte Evert in 1985 het boek Stinzenplanten, dat door veel kenners als een standaardwerk wordt beschouwd. Het is helaas niet meer te koop maar nog wel 2e hands verkrijgbaar bij Bol, marktplaats, boekwinkeltje etc.. Daarnaast is Evert betrokken geweest bij de oprichting van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Ook heeft hij, vooral samen met zijn vrouw Rie, een rol gespeeld bij de oprichting van de Stichting Kritisch Faunabeheer. Deze bestaat nu onder de naam Stichting De Faunabescherming en

keert zich tegen plezierjacht. En hoewel hij door zijn hoge leeftijd niet meer actief bij deze organisatie betrokken is, kan hij zich nog steeds over die plezierjacht opwinden. Daarentegen kan hij wel waardering opbrengen voor de kooikers, dus mensen, die eenden vangen in een eendenkooi. Zij gaan professioneler te werk en leveren bovendien naar zijn zeggen een grote bijdrage aan de bescherming van andere vogels. Eendenkooien kunnen namelijk alleen maar functioneren bij een absolute rust en daarom vormen eendenkooien een eldorado voor veel zangvogels. Evert heeft dat allemaal weer vastgelegd in een film en dit keer ook met geluid. Samengevat is het leven van Evert Boeve een leven lang met de natuur, maar daarnaast ging zijn belangstelling ook uit naar de cultuur en historie. Zo zijn er door hem films gemaakt over het spinnen van wol in Staphorst en het bakken van vloerbrood in een houtgestookte steenoven. Oude ambachten dus, die aan het verdwijnen zijn, maar in zekere zin nog net op tijd op beeld zijn vastgelegd. Filmen en fotograferen was er voor Evert de laatste tijd helaas niet meer bij. Maar hij bleef bezig. Zijn huis, dat zoals je zou verwachten midden in de natuur ligt, staat vol met fraai beeldhouwwerk van zijn hand. Al eerder verscheen er informatie over Evert Boeve in De Korhaan. Zie hiervoor de literatuurlijst

Literatuur

Van Beek, J., 2008. Evert Boeve: Natuurmens in hart en nieren. De Korhaan 42(5): 148-150. Moolenbeek, R.G., 2018. Evert Boeve: een overzichtstentoonstelling van zijn werk, 9-16 september 2017 in Ankeveen. De Korhaan 52(1): 14-15.

To be or not to be

Ronald Hermsen

Steenuil met bosmuis

Ruud van der Velden

Een drama. En wel van Shakespeeraanse proporties. Dat zie ik als ik naar deze foto kijk.

Eerst niet. Eerst waren het vooral de ogen van de steenuil die me de foto inzogen. Natuurlijk die ogen. Scherpe, alerte, nieuwsgierige en een beetje verbaasde ogen soms, onder een strenge wenkbrauw. Het uiltje, met van die koplampogen, werd al voor Christus op de munten van een rijke Atheense familie geslagen. De Athene noctua staat namelijk symbool voor de godin Athena, bekend als godin van de wijsheid en de kunst. De uil vloog iedere avond de wereld rond en keerde terug met alle nieuwtjes van de dag. Er was geen betere manier om informatie te verzamelen en als godin van

de wijsheid moest Athena alles weten wat er te weten viel. Dat lukte dus dankzij dat kleine, clevere steenuiltje. Zo kan ik het ook.

Onderhuurder

Ik zie hem weleens op paaltjes bij boerenerven. Niet vreemd, want hij leeft al eeuwen in de nabijheid van mensen, als 'onderhuurder' in schuren, kapellen, veestallen en wijnkelders. Ik lees dat hij een van de 'leukste' uilen is vanwege zijn grappige gedrag, maar daar weet ik niets van. Ik heb hem namelijk nog niet op en neer zien wippen als 'een kleine kobold' (Uilen van Europa, Mebs & Scherzinger, 2016). Trouwens, kobold? Ik zou zeggen google eens wat afbeeldingen: het kan

aan mijn gebrek aan fantasie liggen, maar een kobold... Het blijft wel een prachtig uiltje en het is jammer dat het niet goed met hem gaat. In veel gebieden is deze Rode Lijster verdwenen door gebrek aan nestgelegenheid en voedsel. Het beestje moet kunnen jagen boven (niet overbested) open terrein met lage vegetatie. Tja.

Grasspriet versus uil

En dan vangt hij bijvoorbeeld een bosmuis, zoals op deze foto. Wat me weer bij het drama brengt. Want toen ik me van de uilenogen los kon maken en de hele foto bekeek, zag ik hem poseren op één poot, met in zijn klauw de muis die op zijn beurt weer een grasspriet in zijn pootje heeft. Loop eens met me mee: daar komt dat uiltje met de grootte van een merel geruisloos aangevlogen. Muisje huppelt en snuffelt vrolijk rond, misschien op zoek naar eten. Nietsvermoedend ademt hij eens extra diep in om van de zwoele avondlucht te genieten. En dan ineens WHAMMM! dringen die uilenklauwen in het tere velletje. Het beestje spartelt tegen en klampt zich vast aan een grassprietje, het spreekwoordelijke, maar in dit geval ook letterlijk 'laatste' grassprietje. Hij houdt vast, maar ja, grasspriet versus uil, dat is een ongelijke strijd, dat weet een kind. Voor de muis het door heeft, gaat hij de lucht in en even later is hij dood. Ongehavend zo te zien, maar dood. En dat uiltje neemt de tijd om met zijn trofee voor fotograaf Ruud te poseren terwijl beneden acht paar hongerige muizenogjes omhoog kijken richting papa. Een drama. Daarover schrijven wij mensen bibliotheken vol. Dieren niet. Voor hen is het gewoon de wilde natuur.

To be or not to be, 't is maar een vraag.

Het broedseizoen van oeverzwaluwen tussen Vecht en Eem in 2018

Dick A. Jonkers & Engbert van Oort

Op 28 maart werd de eerste oeverzwaluw bij Naarden gesignaleerd. 'Eén zwaluw maakt nog geen zomer', luidt een spreekwoord. Hiermee wordt bedoeld dat een omstandigheid nog geen garantie geeft dat alles goed gaat.

Voorjaars trek

De oevertjes hadden het niet gemakkelijk gedurende de voorjaars trek en dat gold ook voor de boeren- en huiszwaluwen. In de media werd gemeld, dat zwaluwen onderweg vanuit Afrika tijdens de terug trek naar hun broedgebieden in Europa, problemen hadden. Sterk wisselende windsnelheden en windrichtingen, veel neerslag en zandstormen zorgden voor oponthoud.

waren maanden waarin hoge temperaturen heersten en het zeer zonnig en buitengewoon droog was. Deze periode zal de boeken ingaan als de warmste zomer van de afgelopen drie eeuwen.

Broedseizoen

Eenmaal in het broedgebied gearriveerd gaf deze weersituatie problemen. De voortdurend heersende droogte had negatieve gevolgen voor het broedproces. Er broedden bijna de helft minder broedparen dan in 2017 (nu 558 en 901 in 2017). Niet alleen de bezetting was lager, het aantal geboren jongen was eveneens gering.

weten inmiddels dat grondhopen met steile wanden of sleuven, vestigingen van oeverzwaluwen tot gevolg kunnen hebben. Het werk moet dan worden stilgelegd.

CITO Horstermeer

De bezetting was totaal anders dan vorig jaar. Nu vestigden er zich 141 broedparen. Dit is een halvering ten opzichte van 2017. De ontbrekende cohesie tussen de korrels aarde, veroorzaakt door uitdroging, was de oorzaak waardoor nestgangen voortdurend instortten. Dit kan geleid hebben tot een groot aantal verlaten nesten en het opgeven van nestelpogingen.

Oostdijk Naarden

Er vestigden zich dit jaar gelukkig wel broedparen na het onderhoud aan deze kunstwand in het winterseizoen. In het broedseizoen 2017 was er geen enkel broedpaar door de razend snel opgeschoten begroeiing op het voorterrein. Dit jaar ontstond dezelfde situatie, die belemmeringen opleverde bij het af- en aanvliegen. Een extra maaibeurt bracht verlichting.

Kieftkampen Naarden

Deze natuurlijke wand deed het goed dit jaar, met bijna een verdubbeling vergeleken met 2017. De toekomstige bewoners waren er vroeg bij. Al op 9 april werd er door vijftien paren hard gewerkt om een nestgang te graven. Er is gecontroleerd of er tweede broedsels waren, maar die hebben niet plaatsgevonden.

Zanderij Crailo

Deze broedplek had dit jaar een terugval van 25 paren. Na het broedseizoen is nagegaan of alle nestgangen die waren gegraven mogelijk bewoond waren geweest door de diepte ervan te meten. Voor die meting bleek al dat er maar weinig slijtagesporen waren bij de

Oeverzwaluw

Rudi de Bruyne

Weersituatie in het broedgebied

Het voorjaar was extreem zacht bij een vrijwel normale hoeveelheid neerslag. Wel was het zeer zonnig, met een extreem warme meimaand. Juni, juli en augustus

Bewoonde kolonies

Er was slechts één tijdelijke kolonie aanwezig in het onderzoeksgebied. Zulke kolonies ontstaan door grondverzet en andere werkzaamheden. Aannemers

nestingen en veel ervan waren ingestort door de losse structuur van het zand. De conclusie is, dat er wel broedpogingen zijn gedaan, maar dat de kolonie daarna kennelijk deels is verlaten. Er zijn op twee vangdata slechts zeven ongeringde jonge oeverzwaluwen gevangen. De conclusie is dat er heel weinig jongen zijn grootgebracht.

RWZI Huizen

Met 44 paren was het aantal vestigingen bijna gehalveerd ten opzichte van 2017.

Vangplek	Aantal nesten	Aantal gevangen	Nieuw geringd	Terugvangst
CITO Horstermeer	141	292	215	77
Oostdijk (Naarden)	75	65	46	19
RWZI bij Wolfskamer (Huizen)	44	35	22	13
Groeve Oostermeent (Blaricum)	77	72	49	23
Zanderij Crailo (Hilversum)	60	15	7	8
Totaal	397	479	339	140

Figuur 1. Oeverzwaluwenkolonies tussen Vecht en Eem in 2018.

Het geplande parasietenonderzoek is door een misverstand niet uitgevoerd. Er zal gepoogd worden dit in 2019 te realiseren.

Groeve Oostermeent Blaricum

Deze voormalige zandafgraving vertoonde dit jaar een lichte vooruitgang. De structuur van dit zand was waarschijnlijk zo coherent, dat de uitdroging niet tot het instorten van de nestgangen leidde.

Stichtseweg Blaricum

Door de woningbouw in de Blaricummeent zijn voortdurend grote grondhopen aanwezig, waarvan sommige gedurende lange tijd niet worden gebruikt. Wanneer zo'n situatie aanwezig is, zien oeverzwaluwen soms kans zich te vestigen in een klein stukje wand waarin een steilte is ontstaan. Aan de rand van de Stichtseweg zagen vier paren hun kans schoon en lieten zich niets gelegen liggen aan het voorbijrijdende bouwverkeer.

Wanden zonder bewoning

Hilversumse Bovenmeent Hilversum

Helaas werd hier niet gebroed, omdat de ruimte voor de wand al vanaf de vestigingsperiode begroeid was geraakt met hoge kruiden, die niet waren verwijderd. Hopelijk willen enkele leden een structureel beheer op zich nemen. Als de ruimte eenmaal vrij is van begroeiing,

vergt het weinig tijd om de wand aantrekkelijk te houden voor 'de aardzwaluw', zoals zijn volksnaam luidt.

Raboes Eemnes

Hoewel de wand gereed was gemaakt en de oeverzwaluwen hun nestgang zouden kunnen uitgraven, gebeurde dat niet. Kennelijk was hij zo uitgedroogd tot op grote diepte, dat hij keihard was geworden en een grondboor nodig zou zijn geweest om een nesthol te creëren. Hier broedden vorig jaar nog 253 paren!

RWZI Hilversum

De nieuwe wand op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie is voor het tweede achtereenvolgende jaar nog onbezet. Voor zover bekend, zijn er nog nooit oeverzwaluwen gesignaleerd bij deze wand. In 2019 zal overleg plaatsvinden om de wand aantrekkelijker te maken.

Ringonderzoek

Zoals gebruikelijk is een deel van de oeverzwaluwen voor wetenschappelijk onderzoek gevangen. Nadat er een pootring was aangebracht en ze onderzocht waren op de aanwezigheid van veerluizen en luisvliegen, herkregen de zwaluwen hun vrijheid. Op het kolonietje van de Stichtseweg na, is in alle kolonies ringonderzoek uitgevoerd. In de Kieftkampen, niet ver van het Naardermeer, gebeurde dat door Rob Moolenbeek. Zijn eigen ringvangsten zijn niet in de onderstaande figuren verwerkt. Hij is namelijk bezig met het voorbereiden van een publicatie in De Korhaan over het oeverzwaluwenonderzoek in deze kolonie. De tweede auteur (Engbert van Oort) was verantwoordelijk voor het ringonderzoek in de overige kolonies en de rapportage daarvan. Bij de vele werkzaamheden die het onderzoek met zich meebrengt, was er veel ondersteuning van leden van de Vogelwerkgroep.

Vangsten

Van de in totaal 479 oeverzwaluwen die uit de netten werden gehaald, was ongeveer 70 procent nog niet geringd (Figuur 2). Opvallend is ook het hoge aantal exemplaren (bijna 30 procent) dat in de kolonies is teruggevangen.

Bovenaanzicht steile onderste deel van wand bij Raboes Gerard Rigter

Golfbaan Naarderbos Naarden

Het wilde ook in 2018 niet lukken om de oeverzwaluwen tot broeden te verleiden. Inmiddels heeft de projectontwikkelaar

Locatie en gemeente	Aantal nesten in 2018 (2017)	Vestigingsplaats
CITO Horstermeer (Nederhorst den Berg)	141 (280)	grondstort
Oostdijk (Naarden)	75 (0)	kunstwand
Kieftkampen (Naarden)	86 (48)	zandwand
Zanderij Crailo (Hilversum)	60 (85)	kunstwand
RWZI Wolfskamer (Huizen)	44 (82)	kunstwand
Groeve Oostermeent (Blaricum)	77 (63)	zandwand
Stichtseweg (Blaricum)	4	grondstort
Totaal	487 (558)	

Figuur 2. Het aantal gevangen oeverzwaluwen per kolonie

van het golfresort het faillissement aangevraagd. Het is niet bekend of dit nog gevolgen heeft voor de toekomst van de oeverzwaluwenlocatie.

Hieronder bevonden zich exemplaren, die daar in andere jaren al waren geringd. Het is natuurlijk interessant dat er oeverzwaluwen waren, die na de trek naar hun overwinteringsgebieden in Afrika,

Herkomst	aantal terugvangsten en ringjaar					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Groeve Oostermeent						
Zelfde kolonie				1	7	
Cito Horstermeer					1	
RWZI Huizen				7		
Heembeton Lelystad					2	
Haarrijnse Plas Utrecht					1	
Raboes Eemnes					2	
Zeewolde						
Frankrijk				1		

Figuur 3.
Aantal terugvangsten bij Groeve Oostermeent van al eerder geringde oeverzwaluwen met herkomst en ringjaar

Herkomst	aantal terugvangsten en ringjaar					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Oostdijk Naarden						
Zelfde kolonie	1		1			
Groeve Oostermeent				1		
Raboes	1			1		
Heembeton Lelystad				3		
Zeewolde		1				
RWZI Huizen				1	1	
Zanderij Crailo				1	1	
Kieftkampen		1				1
Haarrijnse Plas Utrecht				1		
Almere				1		
Cito Horstermeer					1	

Figuur 4.
Aantal terugvangsten bij de Oostdijk van al eerder geringde oeverzwaluwen met herkomst en ringjaar.

Herkomst	aantal terugvangsten en ringjaar					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cito Horstermeer						
Zelfde kolonie			1	3	29	23
Groeve Oostermeent						
Raboes		1				
Heembeton Lelystad						
Zeewolde						
RWZI Huizen					1	
Zanderij Crailo				4		
Kieftkampen						
Haarrijnse Plas Utrecht				2	9	
Almere						
Elburg				1		

Figuur 5.
Aantal terugvangsten bij Cito Horstermeer van al eerder geringde oeverzwaluwen met herkomst en ringjaar.

Herkomst	aantal terugvangsten en ringjaar					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
RWZI Huizen						
Zelfde kolonie					3	2
Groeve Oostermeent					1	
Raboes			1			
Heembeton Lelystad						
Zeewolde						
RWZI Huizen						
Zanderij Crailo				1		
Kieftkampen				1	1	
Haarrijnse Plas Utrecht						
Almere					2	
Elburg						
Cito Horstermeer		1				

Figuur 6.
Aantal terugvangsten bij de RWZI Huizen van al eerder geringde oeverzwaluwen met herkomst en ringjaar.

Herkomst	aantal terugvangsten en ringjaar					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zanderij Crailo						
Zelfde kolonie				2		1
Cito Horstermeer				2	1	
Kieftkampen						1

Figuur 7.
Aantal terugvangsten van in de Zanderij Crailo al eerder geringde oeverzwaluwen met herkomst en ringjaar

weer teruggekeerd waren naar hun geboorteplek. Net zo interessant is het, wanneer het om eerder in de kolonie geringde volwassen exemplaren gaat, die de wand gebruikten als vestigingsplek. Verder bevonden zich tussen de terugvangsten exemplaren die bij andere oeverzwaluwenlocaties waren geringd. zie: *Figuur3, Figuur4, Figuur5, Figuur6 en Figuur7.*

Parasietenonderzoek

Al vele decennia houden we ons behalve met het volgen van de broedpopulatie gelijktijdig bezig met ringonderzoek. In het verkleed van de gevangen vogels zijn geregeld luisvliegen aangetroffen. Dit leidde tot het idee om een onderzoekje te gaan starten naar het voorkomen van parasieten, die zich tijdens het broedseizoen ophouden in de nesten en op de zwaluwen. Een dergelijke actie kan een extra bijdrage leveren aan inzicht bij de verspreiding en het voorkomen van broedparasitisme (Alves & Bryant, 1998). Assistentie hierbij is welkom. Een eerste aanzet is begin oktober 2018 al gegeven door een verkenning uit te voeren met een grondboor in de nestgangen van de kunstwand in de dat jaar bewoonde nestgangen van Zanderij Crailo. In het verzamelde oude nestmateriaal zijn geen parasieten of resten daarvan aangetroffen. Voortaan zullen bemonsteringen onmiddellijk worden uitgevoerd na het vertrek van de zwaluwen. In die periode zullen nestparasieten nog aanwezig zijn.

Medewerkers

Bij het oeverzwaluwenproject is er ondersteuning geweest van diverse personen. Dat geldt voor het tellen en opsporen van (nieuwe) kolonies, het onderhoud van de reeds bestaande kolonies en het assisteren bij ringonderzoek. De volgende personen hebben een bijdrage geleverd: Jelle Harder, Dick Jonkers, Harry de Klein, Rob Moolenbeek, Mieke Pieren-Olijhoek, Engbert van Oort, Gerard Rigter, Gerda en Wim Schaapherder, André van Soest, Pieter Schut, Marcel Vos en Frank van de Weijer. Zoals gebruikelijk werd er bij het beheer van enkele wanden weer hulp verleend door de vrijwilligersgroep van het Goois Natuurreservaat o.l.v. Frank Sikking en de werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant o.l.v. Jan Loggen.

Onderhoud aan de kunstwand bij Zanderij Crailo

Jan Loggen

Jonge oeverzwaluwen in kunstwand

Wim Smeets

Bronnen

Alves, M.A. & Bryant, D.M., 1998. Brood parasitism in the sand martin, *Riparia riparia*: evidence for two parasitic strategies in a colonial passerine. *Animal Behaviour* 56(6): 1323-1331.

Jonkers, D.A., 2016. Monitoring van en ringonderzoek bij oeverzwaluwen in 2015. *De Korhaan* 50(2): 19-21.

Jonkers, D.A. & Van Oort, E., 2016. Vestigingen van en ringonderzoek bij oeverzwaluwen in 2016 in het gebied tussen Vecht en Eem. *De Korhaan* 50(4): 14-16.

Jonkers, D.A., 2018. Oeverzwaluwenkolonies tussen Vecht en Eem in 2017. *De Korhaan* 52(1): 37-39.

vervolg op artikel in het november nummer van 2018

Verrassende spreuwenbeleving

Els Bot

Dit verhaal gaat verder, waar het mooie verslag van Angela van der Elst over de 'Spontane spreuwenexcursie op 10 oktober 2018' (zie *De Korhaan* 52(4):26-27) ophoudt.

Aan het einde van dat verhaal vraagt men zich af, of "het gekwetter in die overvolle spreuwenkroeg ook de hele nacht zal doorgaan?"

Welnu: hier het antwoord op die vraag. Het was oktober 2010. Varend op het Lauwersmeer, zoek ik aan het eind van de middag een plekje voor de nacht. Langzaam vaar ik naar de kant het riet in, want daar is een aangesteege. In de

kajuit ga ik thee zetten en merk ik dat het gaat schemeren. Nietsvermoedend hoor ik opeens een bekend en favoriet geluid: kwetterende spreuwen!

Ik neem het trapje omhoog naar de stuurhut en nog voor ik de openstaande deur uit ben om het dek op te gaan, zie ik het volgende beeld dat ik nooit meer vergeet.

De boot ligt te midden van duizenden en duizenden spreuwen, die zich verzamelen in het riet om daar een slaapplek te zoeken. Van overal vliegen ze op en af en aan, landend op een rietstengel, weer omhoogvliegend om een

stengel verderop een beter plekje te vinden. Hele wolken van kwetterende, een slaapplek zoekende vogels. Het riet ziet er zwart van.

Vol ontzag sta ik dit gigantische en onverwachte tafereel kijkend en luisterend te beleven.

Hoelang ik zo sta...? Achteraf denk ik een minuut of vijftien. Het donkert snel.

En dan, alsof ze het van tevoren hebben afgesproken, is het stil. Heel stil. Geheel onder de indruk van dit spektakel gaan we de nacht in: ik binnen in het schip en zij buiten in het riet.

Roofvogelworkshop bij 'Wings of Change' in Andijk

Angela van der Elst

Handtamme valk

Martin Stevens

Onder de indruk van de vele en majestueuze gieren en arenden die in vrijheid op en om de Salto del Gitano in Monfragüe in het Spaanse Extremadura leven, wilde ik mijn vriend voor zijn verjaardag 'iets met uilen en roofvogels' cadeau geven. Hoe zou het zijn om deze bijzondere dieren van heel dichtbij te ervaren, in plaats van door een verrekijker? Om ze überhaupt een keer echt goed te kunnen zien, zoals in het geval van uilen? Om een beetje inzicht te krijgen in het eeuwenoude beroep van valkenier?

Het aanbod aan demonstraties op internet bleek groot. Hoe aantrekkelijk geschetst de mogelijkheden ook waren, iets eraan beviel me niet. Het exploiteren van dieren gehouden in hokken, dat vooral. Ik ga nooit naar het circus of een dierentuin; is er een wezenlijk verschil tussen dat en vogelshows?

Toen kwam 'Wings of Change' voorbij, een roofvogelopvang in het Noord-Hollandse Andijk, en leek ik een verdedigbaar adres gevonden te hebben.

'Wings of Change' is een specialistisch, zeer goed geoutilleerd asiel met extra's, waar je op doordeweekse middagen op aanvraag een 'educatieve roofvogelworkshop' kunt volgen. Half december hebben de jarige en ik dat

gedaan, en het was een indrukwekkende ervaring. Tijdens een rondleiding langs de ruime, houten buitenverblijven van een aantal van de ongeveer honderd bewoners (deels permanent, deels tijdelijk) leerden we over het droeve, vroegere lot van onder andere kerkuil Barney (weggehaald uit een drugspand), roodstaartbuizerd Dana (had nog nooit gevlogen) en woestijnhavik Bruce (groeide op in een kanariekuuitje). Bij 'Wings of Change' worden deze dieren opgelapt en in staat gesteld zoveel mogelijk van hun natuurlijke gedrag te vertonen. Een deel van de vogels komt daarna in aanmerking voor doorplaatsing naar een plek die hen levenslang welzijn garandeert.

De tour stopte bij het 'vliegveld': een grote, langwerpige tuin omzoomd door bomen waar de vogels (leren) vliegen. We dachten eventjes te mogen meekijken naar hoe een paar van hen getraind worden om ze in conditie te houden of überhaupt te krijgen. Maar wat bleek? We kregen om en om zelf zo'n stoere leren handschoen aan en voor we het wisten landde er de ene na de andere prachtvogel op onze arm. Van klein naar groot, van eentje tegelijk naar een zeskoppige zwerm woestijnhaviken. Spectaculair. En heel indrukwekkend, die wilde natuur zo dichtbij en in haar waarde gelaten. Natuurlijk, ook bij 'Wings of Change' (zie

www.wingsofchange.nl) heb je te maken met dieren die nooit in een hok terecht hadden moeten komen. Maar hier lijken nood, deugd en goede bedoelingen op een verantwoordelijke en aanvaardbare manier verenigd te worden.

Redactionele noot:

Het staat eenieder vrij om over asielwerk, roofvogelopvang of valkerij genuanceerd te denken. Duidelijk moet wel zijn dat de VWG het Gooi en Omstreken roofvogelshows in welke vorm dan ook, niet aanvaardbaar vindt en dat het de waardigheid van roofvogels aantast. 'Wings of Change' lijkt een combinatie van de bovengenoemde drie mogelijkheden dus wees hiervan bewust en bekijk hun handelen kritisch. Vogelbescherming Nederland heeft een standpunt geformuleerd dat door veel natuurverenigingen gedeeld wordt. Maar ongetwijfeld zijn er ook VWG-leden die het standpunt van VB, die de erkende valkerij nog wel aanvaardbaar vindt, niet ver genoeg vinden gaan. Zie het door de VWG het Gooi en Omstreken ondertekende standpunt van VB:

vogelbescherming.nl/overons/standpunten/standpunt-roofvogelshows

Handtamme oehoe

Martin Stevens

Een Russische kokmeeuwring om mijn nek...

R.G. (Rob) Moolenbeek

Het is 27 oktober 2017 als ik mijn wekelijkse (winter)ronkje Hilversumse vijvers maak. Doel is het aflezen van ge(kleur)ringde kokmeeuwen. Het is voor mij een sensatie als ik bij de Laapersveldvijver een kokmeeuw zie met een ring PS 15438 en eronder Moskva. Mijn eerste Russische kokmeeuw in Hilversum. Van de letter P ben ik niet helemaal zeker dus een mailtje naar Frank Majoor, de Hilversumse kokmeeuwenringer. Hij bevestigt de letter P en heeft de meeuw al een keer op 17 januari 2017 afgelezen. Op 18 november van dat jaar lees ik de Rus weer af, maar nu bij de vijver aan de Compagnieweg. Een kwartiertje later lees ik hem ook weer af bij het Laapersveld. Blijkbaar is hij mijn

Kokmeeuw

'voer'-wagen gevolgd. Op 29 november zie ik de meeuw weer bij het Laapersveld. Op 9, 12, 17 en 19 december 2017, 9 en 20 januari en 10 februari 2018, 2 en 19 maart 2018 en 12 december 2018 lees ik hem af bij de vijver aan de Compagnieweg, waar hij dus een dagelijkse gast is. Via het Vogeltrekstation krijg ik bericht terug dat de kokmeeuw als nestjong op 30 mei 2015 (dus 881 dagen geleden) geringd is in Ulitsa Velikaya 16, Veliky Novgorod, Rusland (58°31'59"-31°16'59"). Zo'n slordige 1783 km naar het oosten en een ruime 100 km ten zuiden van Sint-Petersburg. Op 18 december maak ik samen met Frank Majoor een rondje Hilversum om te proberen het jaarlijkse quotum nieuw te

G. Mijnhout

ringen kokmeeuwen van een metalen en/of kleurring te voorzien. Frank doet dit onderzoek al meer dan 25 jaar. Bij de vijver aan de Compagnieweg aangekomen wordt ook 'mijn' Rus weer gespot. Het duurt niet lang of Frank heeft de Rus gestrikt. Niet zonder reden want hij heeft

De ring om mijn nek

Rob Moolenbeek

een aluminium ring om, die op den duur ongetwijfeld corrosie gaat vertonen. Dit komt omdat meeuwen een deel van hun leven nabij zout water doorbrengen. Zo'n aluminium ring slijt sneller en ook deze drie jaar oude ring is aan de onderzijde al aanmerkelijk dunner geworden. Er wordt nu een roestvrijstalen ring omgedaan en om de andere poot krijgt hij een witte kleurring met de lettercombinatie EMY8. Uit de maten die we nemen kunnen we opmaken dat dit een mannetje kokmeeuw is. De witte kleurring heeft als voordeel dat hij nu tijdens zijn jaarlijkse trektocht naar zijn Russisch broedgebied en in zijn overwinteringsgebied gemakkelijker gespot kan worden. De MOSKVA-ring kan aan mijn kijkerverzameling worden toegevoegd en bungelt nu tijdens het vogels kijken om mijn nek. Het is te hopen dat we deze Rus nog vele jaren kunnen volgen tijdens zijn winterverblijf in Hilversum.

Wageningen, 12-1-2019

Beste Ringer/Melder,

Vriendelijk bedankt voor uw melding van een geringde vogel. Hieronder treft u de gegevens over deze vogel aan. Als u fouten in deze melding aantreft verzoeken wij u vriendelijk deze aan ons te melden, zodat deze kunnen worden aangepast.

Uw melding van een geringde vogel draagt bij aan de kennis van trek en overleving van wilde vogels. Deze kennis wordt gebruikt ten behoeve van onderzoek en bescherming van deze soorten.

Ring	RUM PS...15438	Bird Ringing Centre Moscow (RUM)	117312 MOSCOW	bird.ring.rus@gmail.com
Find	RUM PS...15438	invoeraccount VRS Het Gooi	Sinnigvelderstraat 317 1382EX WEESP	vrs.hetgooi@gmail.com

RUM PS...15438

[RUM PS...15438]

Ringgegevens	RUM PS...15438 30-5-2015, —, datum is exact op de dag af	[RUM PS...15438] [0]
Geringd door:	Bird Ringing Centre Moscow (RUM) (RUM)	
Soort:	kokmeeuw (<i>Larus ridibundus</i>)	[05820]
Geslacht:	onbekend	[onbekend]
Leeftijd:	nestjong, niet vliegvlug	[1]
Ringplaats volgens Google:	Uliitsa Velikaya, 16, Veliky Novgorod, Novgorodskaya oblast', Rusland, 173001	[RU06]
Ringplaats volgens ringer:		
Coördinaten:	lat: 58.53333055555550 (+58° 31' 50") lon: 31.283327777777800 (+31° 16' 59")	toon op kaart
Nauwkeurigheid:	nauwkeurig tot op de ingevulde ringcoördinaten	[0]
Andere merktekens:	geen andere (kleur)merktekens aanwezig	[ZZ]
Euring code:	RUM A0 PS...15438 0 1 ZZ 05820 05820 N 0 Z U U 0 1 0 U 0 0 99 U 30052015 0 — RU06 +583150+0311659 0 8 20 0 4 — — — —	

Meldgegevens	RUM PS...15438 27-10-2017, —, datum is exact op de dag af	[RUM PS...15438] [0]
Gemeld door:	R.G. Moolenbeek (L39)	
Soort:	kokmeeuw (<i>Larus ridibundus</i>)	[05820]
Geslacht:	onbekend	[U]
Leeftijd:	na 1e kalenderjaar (> 1 kj)	[4]
Meldplaats volgens Google:	Laapersweg 10, 1213 VA Hilversum, Nederland	[NL14]
Meldplaats volgens melder:	The Netherlands, Hilversum, Laapersveld lat: 52.215863670632125 (+52° 12' 57") lon: 5.185418128967285 (+5° 11' 7")	toon op kaart
Coördinaten:		
Nauwkeurigheid:	nauwkeurig tot op de ingevulde ringcoördinaten	[0]
Conditie:	levend, verdere lot onbekend, bijvoorbeeld afgelezen met telescoop	[8]
Omstandigheden:	ringnummer afgelezen in het veld	[28]
Andere merktekens:	geen andere (kleur)merktekens aanwezig	[ZZ]
Opmerkingen:	Geen	
Euring code:	RUM A0 PS...15438 0 4 ZZ 05820 05820 N 0 U U 0 4 0 P — — 27102017 0 — NL14 +521257+0051107 0 9 28 0 4 — — — —	

PS...15438:	Afstand tot ringplaats: 1783,2130 km Richting van ringplaats: 56,4810 graden	Verstreken tijd: 881 dagen is 2 Year(s) 4 Month(s) 27 Day(s)
-------------	---	---

Vogeltrekstation – Dutch Centre for Avian Migration and Demography
Postbus 50, 6700 AB Wageningen, Nederland Tel. (+31) 317-473465
info@vogeltrekstation.nl www.vogeltrekstation.nl www.gri.nl

Het Vogeltrekstation is een samenwerkingsverband van NIOO-KNAW en de Ringersvereniging

Zo ziet het
terugmeldingsformulier
er uit

Pholeoixodes lividis (Koch, 1844) de oeverzwaluwteek in Naarden

R.G. (Rob) Moolenbeek

Jaarlijks tel en ring ik oeverzwaluwen in een kolonie in Naarden. Het is altijd een hele klus om de zandwand voor half maart op tijd klaar te krijgen. De oude gaten moeten worden dichtgestopt met zand en de wand moet ontdaan worden van overhangende planten e.d. Ook moet hij niet te stijl zijn (instortingsgevaar) maar zeker ook niet te vlak, want dan vindt er onherroepelijk predatie plaats. Vorig jaar wilde Ruud den Hartog, een plaatselijke fotograaf, wel eens foto's maken van oeverzwaluwen. Er werd een

schuilhut voor de kolonie gebouwd, die langzamerhand tot op fotografeer afstand van de zwaluwwand werd geschoven. Het fotograferen kon beginnen. Ruud maakte prachtige opnames van jongen in de nestopening. We zullen ze met regelmaat gaan afbeelden in De Korhaan. Tijdens het ringen van vogels kom ik met regelmaat teken tegen bij vogels. Meestal verwijder ik die en zo ook bij jonge oeverzwaluwen. Soms zitten er één of enkele teken, vooral op de kop. Maar zo bont als Ruud ze fotografeerde heb ik ze

nog niet aangetroffen. Dit jong zit onder de teken (zie foto's). Het is een soort die alleen bij oeverzwaluwen voorkomt. Hij heet: Pholeoixodes lividis (Koch, 1844). Of dit jong overlevingskansen heeft is mij niet bekend, maar veel bloed zal hij op deze wijze niet overhouden in zijn lichaam. Maar er zijn nog meer bloedzuigers actief bij deze jonge vogels, nl. luisvliegen; daarover meer een volgende keer.

Ruud den Hartog

Ruud den Hartog

oproep
Gezocht een huiszwaluwteeller
in Weesp
volgens mijn berekeningen
zijn het er echt 9

Door verhuizing van de vaste teller naar een plaats buiten het Gooi moet er voor Weesp een nieuwe teller komen. Welke vogelaar uit Weesp of elders is bereid om in die gemeente jaarlijks in juni en eind juli/begin augustus de huiszwaluwnesten te gaan tellen? Wie helpt mij uit de brand. Het zou jammer zijn, als de ononderbroken telreeks van decennia eindigt. Aanmeldingen of inlichtingen bij dickjonkers@telfort.nl (06-53610590 of 035-5260456).

Programma

Donderdag 21 februari 2019, Lezing weidevogelbescherming in de Vijfheerenlanden

door Astrid Kant

Locatie: Infoschuur, aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Zondag 24 februari 2019, Gooimeerkust Huizen

o.l.v. Mieke Pieren-Olijhoek en Han Westendorp. Vertrektijd: 9.00 uur vanaf parkeerplaats aan de Zomerkade in Huizen t.o. nr. 100.

Zondag 10 maart 2019, De Stulp

o.l.v. Piet Spoorenberg en Joke van Velsen. Vertrektijd: 7.00 uur vanaf dagcamping De Kuil, Lage Vuursche.

Zondag 17 maart 2019, Landje van Geijssel en Waverveen

o.l.v. Antje van Slooten en Irma Hornsveld. Vertrektijd: 8.00 uur vanaf NS-station Bussum Zuid.

Donderdag 21 maart 2019, Algemene Ledenvergadering

Na afloop lezing 'Gierzwaluwen in het Gooi'.
Locatie: Infoschuur, aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Agenda verschijnt in De Korhaan, de vergaderstukken komen op de website. Na afloop is er een lezing door de zwaluwenwerkgroep over de gierzwaluwen in het Gooi.

Donderdag 28 maart 2019, Contactavond Vogelgeluiden

o.l.v. Wouter Rohde. Locatie: Infoschuur, aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Zondag 31 maart 2019, Vogelzang Spanderswoud

o.l.v. Wouter Rohde en Koos Koopmans.

Vertrektijd: 6.00 uur vanaf parkeerplaats bij Restaurant Robert aan de Bussummergrindweg/Spanderslaan.

Zaterdag 6 april 2019, Fietsexcursie Eempolders

o.l.v. Piet Spoorenberg en Joke van Velsen. Vertrektijd: 8.00 uur vanaf Theetuin Eemnes.

Donderdag 11 april 2019, Lezing met foto's 'Atlantic Odyssee' door Ricardo van Dijk

Locatie: Infoschuur, aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Zondag 14 april 2019, Stille kern Horsterwold

o.l.v. Poul Hulzink en Frank van de Weijer. Vertrektijd: 7.00 uur vanaf NS-station Bussum Zuid.

Maandag 22 april 2019, Einde Gooi

o.l.v. Irma Hornsveld en Han Westendorp. Vertrektijd: 9.00 uur vanaf parkeerplaats achter restaurant De Rading, Utrechtseweg 140 hoek Noodweg (Hilversum).
Een excursie die zeer geschikt is voor wie recent de cursus heeft gedaan.

Zaterdag 27 april 2019, Nachtegalen in de Kennemerduinen

o.l.v. Margreet Bijpost. Vertrektijd: 5.30 uur vanaf NS-station Bussum Zuid.

Maandag 29 april t/m maandag 6 mei 2019

Buitenlandse reis.

Zondag 12 mei 2019, Diemer Vijfhoek

o.l.v. Margreet Bijpost. Vertrektijd: 7.00 uur vanaf Maxis Muiden.

Vrijdag 17 t/m zondag 19 mei 2019

Voorjaarsweekend Kampina.

Donderdag 30 mei 2019, Tienhovens kanaal

o.l.v. Wouter Rohde en Koos Koopmans. Vertrektijd: 6.00 uur vanaf de Kanaaldijk bij de parkeerplaats aan het begin van het Bert Bospad.

Zaterdag 1 juni 2019, Groene Jonker

o.l.v. Antje van Slooten en Peter Jansen. Vertrektijd: 8.00 uur vanaf NS-station Bussum Zuid.

Zaterdag 8 juni 2019, Bargerveen

o.l.v. Dick Jonkers, Frank van de Weijer en Kees Tegelberg. Vertrektijd: 5.00 uur vanaf NS-station Bussum Zuid.

Maandag 10 juni 2019, Avondwandeling Bovenmeent

o.l.v. Kees Tegelberg. Vertrektijd: 19.00 uur vanaf parkeerplaats bij de molen in Ankeveen.

Vrijdag 21 juni 2019, Gierzwaluwen

o.l.v. Mieke Pieren-Olijhoek. Afhankelijk van het weer vindt de excursie plaats op 21 juni of 5 juli.

Zaterdag 29 juni 2019, Zwaluwen excursie

o.l.v. Mieke Pieren-Olijhoek.

Vrijdag 27 t/m zondag 29 september 2019

Najaarsweekend Lauwersmeer en Schiermonnikoog.

Meer informatie over de excursies en lezingen staat op de website. Eventuele wijzigingen worden daar verwerkt. Voor sommige excursies en weekenden moet men zich aanmelden, dat staat op de website aangegeven.

Bidden voor de kost: 'ekster en vink'

Dick A. Jonkers

Ieder jaar worden 's winters de vogels in mijn tuin gevoerd, waarbij de daarvoor gebruikelijke attributen staan opgesteld, of zijn opgehangen. Een van de voorzieningen is een pindakaaspothouder, die op enkele meters afstand van het centraal opgestelde vogelvoederhuisje is opgehangen aan een boom. Het is een eenvoudige zogenaamde pindakaaspothouder. Daarin ligt een pot vogelpindakaas met een variabele inhoud. De hoofdbestanddelen zijn dierlijk vet, pindameel en koolzaadolie. Afhankelijk van de gekozen variant bevat zo'n pot ook gehakte zonnebloemkernen, stukjes noot, meelwormen en andere insecten. Er was een probleem: de eksters. Die zijn verzet op alle lekkernijen en binnen de kortst mogelijke tijd was de pot leeg. Dat vond ik ongewenst. Natuurlijk hebben zij ook hun rechten, maar toch... Andere, kleinere vogelsoorten moesten ook de kans krijgen om voedsel te bemachtigen. Mijn oplossing was dat het geheel ontoegankelijk werd gemaakt voor de

eksters en zij zich nergens aan vast konden klampen. De slimmeriken hebben er wat op gevonden. Zij gingen bidden.

Bidden heeft behalve als een religieuze handeling ook betekenis door op dezelfde plaats in de lucht te blijven hangen door snellere vleugelslagen te maken en zo te proberen voedsel op te sporen. In de literatuur wordt een kolibrie als de kampioen van het 'klapwiekend' stilstaan in de lucht vermeld. Bekende andere voorbeelden van biddende vogels zijn torenvalken, een aantal andere roofvogels, uilen-, meeuwen-, en sternsoorten. Ook de ijsvogel vertoont dit gedrag en het is ook vastgesteld bij de wiewaal. Ongetwijfeld komt bidden onder bepaalde omstandigheden bij nog veel meer soorten voor. Terug naar de biddende eksters. Zij hebben ontdekt dat zij zich van een op korte afstand staande schutting, in een korte glijvlucht kunnen laten vallen. Daarna blijven zij met snelle op- en neergaande vleugelslagen korte tijd voor

Vetpot bijna op

Dick A. Jonkers

de pot in de lucht hangen. Ondertussen zien zij kans wat uit de pot te pikken. Ook vinken doen dit op dezelfde wijze. Andere kleine vogelsoorten hebben nog geen aanstalten gemaakt het vinkengedrag te volgen. Zij hebben wel ontdekt hoe zij, als de pot voor een deel leeg is, bij de vogelpindakaas kunnen komen.

informatie

De foto op de voormslag is genomen door K. Maring

De foto op de achteromslag is genomen door Hans Hover

Werkgebied van de Vogelwerkgroep Gooi en Omstreken

Contributie en lidmaatschap

Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan. De contributie van de Vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 20,- per jaar.

Leden uit één gezin, of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal € 7,- per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.

Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 november van het lopende kalenderjaar.

Schenkingen

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als ANBI aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG.

Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Adressenlijst

Website <http://vwggooi.nl>

Bankrekening Triodosbank rekening nummer: NL17 TRIO 0391 1047 99

t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Piet Spoorenberg	Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn	035-5436371	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Huub Casander	Vlie 30, 1273 WN Huizen	035-5259131	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester (ad interim)	Huub Casander	Vlie 30, 1273 WN Huizen	035-5259131	penningmeester@vwggooi.nl
Onderzoek en bescherming	vacature			avifauna@vwggooi.nl
Ledenactiviteiten	Wouter Rohde	Prof. De Jongstraat 3, 1221 HX Hilversum	035-6422629	excursies@vwggooi.nl
Communicatie	Ton van den Oudenalder	Floriszlaan 40, 3742MK Baarn	035-5432666	oudenalder@casema.nl

Nuttige adressen

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug).

Vogelherkenningscursus	Francis Bakker	Schuttersweg 81, 1217 PW Hilversum	035-6560067	cursussen@vwggooi.nl
Lezingen	Feiko Prins	Hindelaan 23, 1216 CS Hilversum	035-6217017	lezingen@vwggooi.nl
Promotie en verkoop	Nel Huese	Elzenlaan 40, 1214 KM Hilversum	035-6248716	promotie@vwggooi.nl
Bibliotheek en archief	Paul Keuning	W. Barentszweg 88, 1212 BN Hilversum	035-5268281	pw.keuning@xs4all.nl
Vogelziekenhuis Naarden	Erik Bruinning	Burg. J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden	035-6945658	
Buitenland excursies	Evert Constandse		035-5317565	buitenland@vwggooi.nl
Fotowerkgroep	Hugo Weenen	Koggewagen 88, 1261 KD Blaricum	035-5241123	fotografie@vwggooi.nl
Ledenadministratie	zie binnenzijde voorblad			
Redactie De Korhaan	zie binnenzijde voorblad			
Website www.vwggooi.nl	Dirk Prop		06-44734989	
	webmaster@vwggooi.nl			
E-mail nieuwsbrief	VWG aanmelden bij nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl of via de website			
Vogelwaarnemingen	zie www.gooi.waarneming.nl			

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie: zie voor het indienen van projectvoorstellen de website van de VWG. Adres: vogelfonds@vwggooi.nl

Werkgroepen Subgroep Avifauna	Coördinatoren	Telefoon	E-mail
1. Watervogeltelling	vacant		
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij	035-5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Ger-Jan van Loenen	035-5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
4. Zwaluwenonderzoek	Dick Jonkers/Gert Bieshaar	035-5260456	dickjonkers@telfort.nl
5. Zwaluwkring Huizen	Mieke Pieren-Olijhoek	06-44101890	zwaluwen@vwggooi.nl
6. Zwaluwkring Ankeveen	Arda van der Lee	035-6562309	alder306@planet.nl
7. Zwaluwkring Hilversumse Meent	Pieter Schut/André van Soest	035-6936811	pieter.schut@planet.nl
8. Vogelringstation	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
9. Nestkasten	Ronald Beskers	035-5387341	nestkastonderzoek@vwggooi.nl
10. Kerkuilen	Harry de Rooij/Gerard Mijnhout	035-6289470	harryderooij@planet.nl
11. Roofvogels	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
12. IJsvogels	Jelle Harder	035-6937858	jelleharder@hetnet.nl
13. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop/Piet Spoorenberg	06-44734989	broedvogels@vwggooi.nl

Coördinatieteam Avifauna: Anco Driessen (*voorzitter*), Jan Mooij en Dirk Prop

Voor ongelukken en/of problemen die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

